

ЖАҢАРУ ҮШІН
ДАУЫС БЕР!

23 тамыз
августа

ГОЛОСУЙ ЗА
ОБНОВЛЕНИЕ!

www.atamekengazeti.kz

• 2026 жылғы 23 тамызда Қазақстан Республикасы Құрылтайының депутаттарын сайлау өтеді

• 23 августа 2026 года пройдут выборы депутатов Курултая Республики Казахстан

АТАМЕКЕН

• Өңірмен үндес, елмен тілдес аудан айнасы •

JAMBYL AÝDANDYQ QOǴAMDYQ-SAIASI, ÁLEÝMETTIK-EKONOMIKALYQ BASYLYM

 Атамекең Газеті

 @atameken_press

 1932atameken@bk.ru

№ 32 (6336)
8 тамыз,
сенбі, 2026 жыл

Заң мен тәртіп

Жамбыл ауданында қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, құқық бұзушылықтың алдын алу және кәмелетке толмағандар арасындағы құқыққа қайшы әрекеттердің жолын кесу мақсатында әкімдіктің үлкен мәжіліс залында аудан әкімі Нұрлан Ертасұлының төрағалығымен қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету, оның ішінде кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтың алдын алу мәселесі бойынша ведомствoarалық кеңес отырысы өтті.

ҚОҒАМДЫҚ ТЫНЫШТЫҚ БАСТЫ НАЗАРДА

Жиынға аудандық бөлімдер мен мекемелердің басшылары, құқық қорғау органдарының өкілдері, ауылдық округ әкімдері, білім беру ұйымдарының басшылары және жауапты сала мамандары қатысты. Кеңесте аудан прокурорының орынбасары Дәурен Жеңісұлы Бектасов құқық бұзушылықтың профилактикасын күшейту, қылмысқа ықпал ететін себептер мен жағдайларды жою, сондай-ақ алдын алу шараларының тиімділігін арттыру бағытындағы ұсыныстарын ортаға салды.

Келесі кезекте аудан әкімінің орынбасары Ықылас Еркінұлы Аamalбек баяндама жасап, кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтың алдын алу мәселесіне ерекше тоқталды. Ол бұл бағыттағы жұмыстар тек құқық қорғау органдарының ғана емес, білім беру ұйымдарының, ата-аналардың, жергілікті атқарушы органдардың және бүкіл қоғамның ортақ жауапкершілігі екенін атап өтті. Жасөспірімдердің

бос уақытын тиімді ұйымдастыру, құқықтық тәрбиені күшейту және әлеуметтік қолдау шараларын жүйелі жүргізудің маңыздылығы айтылды.

Жиында аудандық полиция басқармасының өкілі Сырым Әшімханов қоғамдық тәртіпті сақтау бағытында атқарылып жатқан жұмыстар туралы баяндап, құқық бұзушылықтың алдын алу мақсатында полиция қызметкерлері тарапынан жүргізіліп жатқан профилактикалық іс-шараларға тоқталды. Сонымен қатар, білім бөлімінің тәрбие әдіскері Эльмира Тұрсынбайқызы білім беру ұйымдарында құқықтық тәрбие беру, оқушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету және құқық бұзушылықтың алдын алу бағытында жүзеге асырылып жатқан жұмыстар жөнінде ақпарат берді.

Кеңес барысында қатысушылар көтерілген мәселелер бойынша пікір алмасып, өз ұсыныстарын білдірді. Әсіресе, мемлекеттік органдардың өзара іс-қимылын күшейту, профилактикалық жұмыстарды жүйелі ұйымдастыру, жасөспірімдердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету және қоғамдық тәртіпті сақтау бағытындағы нақты міндеттер айқындалды.

Жиын соңында аудан әкімі жауапты мемлекеттік органдарға құқық бұзушылықтың алдын алу жұмыстарын одан әрі жетілдіру, халықпен түсіндіру жұмыстарын күшейту және қабылданған шешімдердің сапалы орындалуын қамтамасыз ету жөнінде нақты тапсырмалар берді. Қоғамдағы тыныштық пен қауіпсіздікті сақтау – баршаға ортақ міндет екені атап өтіліп, ведомствoarалық ынтымақтастықты одан әрі нығайту қажеттігі айтылды.

БЕРЕКЕЛІ КҮЗДІҢ БАСТАУЫ

Биыл егін жинау науқаны жоспарлы түрде жүргізілуде. Дикандар жаз бойы төккен мандай терінің өтеуін алып, мол өнім жинауға кірісті. Ауыл шаруашылығы саласындағы негізгі міндеттердің бірі – өнімді уақытылы әрі ысырапсыз жинап алу ғана емес, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану, әсіресе суармалы егіншілікте су үнемдеу технологияларын кеңінен енгізу болып отыр. Бұл бағыттағы жұмыстар аудан әкімдігі тарапынан тұрақты бақылауда.

Осыған орай, аудан әкімінің орынбасары Азамат Жақсылықұлының тапсырмасымен аудандық ауыл шаруашылығы бөлімінің басшысы Аян Нұрпейісов Теміржол ауылдық округіндегі «Көк теңіз» шаруа қожалығына арнайы жұмыс сапарымен барып, егін орағының барысымен және су үнемдеу технологияларының қолданылуымен танысты.

Жұмыс сапары барысында шаруашылықтағы егін жинау жұмыстарының ұйымдастырылуы, ауыл шаруашылығы дақылдарының қазіргі жай-күйі, техникалардың дайындығы және алқаптардағы агротехникалық шаралардың орындалу деңгейі зерделенді. Сонымен қатар, суармалы егіншілікте суды тиімді пайдалану, су шығынын азайту және заманауи су үнемдеу тәсілдерін енгізу мәселелеріне ерекше назар аударылды.

«Көк теңіз» шаруа қожалығы ауданның егін шаруашылығын дамытуға үлес қосып келе жатқан іргелі шаруашылықтардың бірі. Биыл мұнда 350 гектар алқапқа егілген арпа дақылы толықтай жиналып, орақ науқаны белгіленген мерзімде аяқталды. Қазіргі таңда шаруашылықтағы жүгері алқаптарындағы егіс пісіп-жетілу кезеңіне өтіп, өнім жинауға дайындық жұмыстары жүргізілуде. Мамандардың айтуынша, алдағы уақытта жүгері орағы да белгіленген кестеге сәйкес басталады.

Қазіргі таңда климаттың өзгеруі мен су тапшылығы мәселесі ауыл шаруашылығы саласына жаңа талаптар қойып отыр. Осыған байланысты шаруашылықта суармалы жерлерді тиімді пайдалану, әрбір тамшы судың қадірін арттыру және су үнемдеу технологияларын

кеңінен қолдану бағытындағы жұмыстар жүйелі түрде жүргізілуде. Мұндай тәсілдер өнімділікті арттырып қана қоймай, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалануға және егіншіліктің тұрақты дамуына мүмкіндік береді.

Сапар қорытындысында аудандық ауыл шаруашылығы бөлімінің басшысы Аян Нұрпейісов егін жинау жұмыстарын агротехникалық талаптарға сай сапалы әрі уақытылы жүргізудің маңыздылығына тоқталды. Сондай-ақ шаруашылық басшылығына өнімді ысырапсыз жинау, техникалардың үздіксіз жұмысын қамтамасыз ету және су ресурстарын тиімді пайдалану бағытында бірқатар нақты ұсыныстар берді.

Жамбыл ауданында күзгі дала жұмыстары алдағы уақытта да тұрақты бақылауда болады. Ауыл еңбеккерлерінің тынымсыз еңбегі мен заманауи агротехнологияларды тиімді қолдану нәтижесінде биылғы маусымның мол өніммен қорытындыланатынына сенім мол. Өйткені ауыл шаруашылығы – аудан экономикасының негізгі тіректерінің бірі, ал әрбір жиналған өнім – еңбек адамының мандай тері мен ел ырысының айқын көрінісі.

Сайлау учаскелерінің дайындығы жіті бақылауда

23 тамыз күні өтетін «Құрылтай» науқанына дайындық жұмыстары жоспарға сәйкес жүйелі түрде жүргізілуде. Науқанның ашық, әділ және заң талаптарына сай ұйымдастырылуын қамтамасыз ету мақсатында аудан аумағындағы сайлау учаскелерінің материалдық-техникалық және ұйымдастырушылық дайындығы кезең-кезеңімен зерделеніп келеді.

Осыған орай аудан әкімі Нұрлан Ертас Ұзынағаш ауылындағы №276 және №279 сайлау учаскелерінде арнайы бақылау жұмыстарын жүргізді. Тексеру барысында учаскелердің сайлаушыларды қабылдауға дайындығы жан-жақты қаралып, ұйымдастыру деңгейіне кешенді бағалау берілді.

Ең алдымен сайлау учаскелерінің материалдық-техникалық қамтамасыз етілуіне назар аударылды. Дауыс беру кабиналары мен жәшіктерінің жай-күйі, олардың қолданыстағы талаптарға сәйкестігі, сайлаушыларға арналған ақпараттық стендтердің толық әрі көрнекі орналастырылуы, байланыс және электрмен жабдықтау мәселелері сараланды. Сонымен қатар дауыс беру процесінің қолайлы әрі кедергісіз өтуіне қажетті барлық жағдайдың жасалғаны тексерілді.

Бақылау барысында мүмкіндігі шектеулі азаматтарға арналған инфрақұрылымға басымдық берілді. Сайлау учаскелерінде пандустардың, кіріп-шығуға қолайлы жағдайлардың, арнайы бағыттаушы белгілердің болуы, дауыс беру кезінде барлық азаматтардың тең құқықтарын қамтамасыз ету мәселелері қарастырылды. Бұл – сайлау процесіне әрбір азаматтың еш кедергісіз қатысуына мүмкіндік беретін маңызды талаптардың бірі.

ТАЗАЛЫҚ - ТҰРАҚТЫ ДАМУДЫҢ ТІРЕГІ

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың бастамасымен жүзеге асырылып жатқан «Таза Қазақстан» республикалық экологиялық бағдарламасы Жамбыл ауданында жүйелі түрде жалғасып келеді. Бағдарламаның басты мақсаты – елді мекендердің санитарлық жағдайын жақсарту, қоршаған ортаны қорғау мәдениетін қалыптастыру және әрбір азаматтың туған жерге деген жанашырлығын арттыру.

Осы бағыттағы жұмыстар Алматы облысы әкімдігінің қаулысы мен Жамбыл ауданы әкімдігінің көктемгі-күзгі санитарлық тазарту, абаттандыру және көгалдандыру екі айлығын өткізу туралы қаулысына сәйкес ұйымдастырылуда. Аудан көлемінде әр апта сайын өткізілетін «Таза бейсенбі» экологиялық акциясы бүгінде игі дәстүрге айналып, тұрғындардың белсенді қолдауына ие болды.

Кезекті «Таза бейсенбі» сенбілігі аудан орталығы Ұзынағаш ауылында таңғы сағат 07:00-де басталды. Оған мемлекеттік және бюджеттік мекемелердің басшылары мен қызметкерлері, белсенді жастар, еріктілер және ауыл тұрғындары қатысып, орталық көшелерді, қоғамдық орындарды тазалау жұмыстарын жүргізді. Қатысушылар көшелерді қоқыстан тазартып, жол жиектерін ретке келтіріп, арық жүйелерін тазалап, елді мекеннің көркін арттыруға өз үлестерін қосты.

Ауданда тазалық шаралары бір реттік науқан емес, жыл бойы үздіксіз жүргізілетін жүйелі жұмысқа айналған. Биылдың өзінде аудан бойынша 22 сенбілік ұйымдастырылып, оған 57 мыңнан астам тұрғын қатысты. Сенбіліктер барысында 145 көше, 780 аула, 125 шақырым автомобиль жолының бойы тазартылып, 21 шақырым арық жүйесі ретке келтірілді. Сонымен қатар, мыңнан астам ағаш өкеліп, 124 гектар аумақ тазартылды. Атқарылған жұмыстардың нәтижесінде 495 тоннадан астам жұмыстық қалдық шығарылып, бұл жұмыстарға 105 арнайы техника жұмылдырылды.

Көгалдандыру жұмыстары да қарқынды жүргізілуде. Жылдық жоспарға сәйкес аудан аумағында 25 мың түп ағаш отырғызу көзделсе, көктемгі маусымда оның 12 700 түбі егілді. Бұған қоса, Ұзынағаш ауылының орталық көшелеріне 8 мың түп гүл көшеті отырғызылып, аудан орталығының келбетін көркейтуге ерекше көңіл бөлінді.

Санитарлық тазалық жұмыстары барысында 83 көпқабатты тұрғын үйдің ауласы, 1 саябақ, 8 сквер, 70 тарихи-мәдени ескерткіш пен 211 әлеуметтік нысанның аумағы толықтай тазартылды. Бұл жұмыстар ауданның экологиялық жағдайын жақсартумен қатар, тұрғындарға қолайлы әрі таза өмір сүру ортасын қалыптастыруға бағытталған.

Экологиялық мәдениетті қалыптастыруда цифрлық бақылау тетіктері де тиімді пайдаланылуда. «Қазақстан Ғарыш Сапары» ұлттық компаниясының ғарыштық мониторингі арқылы анықталған заңсыз коқыс үйінділері кезең-кезеңімен жойылып келеді. Жыл басында анықталған төрт заңсыз коқыс үйіндісі толық тазартылса, кейінгі мониторинг нәтижесінде тіркелген өзге үйінділерді жою бойынша ауылдық округ әкімдіктеріне нақты тапсырмалар беріліп, тиісті жұмыстар жүргізілуде.

Сонымен қатар, «Taza Qazaqstan» Telegram-боты арқылы тұрғындардан түскен барлық өтініштер дер кезінде қаралып, тиісті ауылдық округтер арқылы толық орындалуда. Санитарлық талаптарды бұзған азаматтарға қатысты әкімшілік шаралар да тұрақты түрде қолданылып келеді. Бұл тазалық мәдениетін қалыптастырудағы жауапкершілікті күшейтуге мүмкіндік беруде.

«Таза Қазақстан» бағдарламасы аясында ақпараттық-насихат жұмыстары да кең көлемде ұйымдастырылуда. Аудан аумағында билбордтар, баннерлер мен LED экрандар арқылы экологиялық мәдениетті насихаттайтын материалдар тұрақты жарияланып келеді. Бұқаралық ақпарат құралдары мен әлеуметтік желілерде мыңдаған жарияланым жарық көріп, тұрғындарды қоршаған ортаны таза ұстауға үндейтін жұмыстар жүйелі түрде жүргізілуде.

Тазалық – тек коммуналдық қызметтердің немесе мемлекеттік мекемелердің міндеті емес. Бұл – әрбір азаматтың туған жеріне деген сүйіспеншілігін, мәдениеті мен жауапкершілігін айқындайтын ортақ іс. Сондықтан Жамбыл ауданында қолға алынған «Таза бейсенбі» бастамасы алдағы уақытта да жалғасып, туған өлкеміздің көркеюіне үлес қосатын игі дәстүр ретінде өз жалғасын табады.

Бетті әзірлеген тілші: Аудан әкімінің баспасөз қызметі

Инфрақұрылымды дамыту

Қазақстанда Транскаспий суасты талшықты-оптикалық байланыс желісі құрылысының негізгі кезеңі аяқталды

Елімізде телекоммуникация сала-сындағы ең ірі инфрақұрылымдық жобалардың бірі – Каспий теңізінің түбі арқылы тартылатын Транскаспий суасты талшықты-оптикалық байланыс желісін (ТОБЖ) салудың негізгі кезеңі аяқталды.

Суасты кабелі Қазақстан жағалауына сәтті жеткізіліп, «Қазақтелеком» АҚ мен AzerTelecom International компаниялары жүзеге асырып жатқан жобаның ең

жобаны жүзеге асыру үшін қажетті нормативтік, ұйымдастырушылық және кедендік рәсімдердің орындалуын қамтамасыз етті. Соның нәтижесінде құрылыс жұмыстары әкімшілік кідіріссіз жедел басталды.

Аталған жоба 2025 жылы басталған болатын. Мамандар инженерлік ізденістер жүргізіп, онтайлы бағытты айқындап, кабелді сынақтан өткізді. Суасты кабелін төсеу жұмыстары 2026 жылдың шілде айында басталды. Құрылыс тәулік бойы су сыйымдылығы 20 мың тоннадан асатын мамандандырылған кемеңің көмегімен жүргізілді. Жобаға 70 маман тартылды.

«Біз Транскаспий суасты талшықты-оптикалық байланыс желісін салудың ең күрделі кезеңін – Каспий теңізінің табаны арқылы кабель төсеу жұмыстарын аяқтадық. Жаңа маршрут Қазақстанның әлемдік деректерді беру желілерімен цифрлық байланысын

Қазақстан Республикасы Жасанды интеллект және цифрлық даму министрлігі

Адами капиталды дамытуға бағдарланған жаңа көші-қон саясаты кезең-кезеңімен іске асырылуда

Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі еңбек нарығының сұранысы мен елдің әлеуметтік-экономикалық даму басымдықтарын ескере отырып, көші-қон үдерістерін басқару жүйесін жетілдіруге бағытталған Қазақстан Республикасының көші-қон саясатының 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасын кезең-кезеңімен іске асыруды жалғастыруда.

Тұжырымдама көші-қон саласындағы мемлекеттік саясатты кешенді түрде дамытуды көздейді. Оның аясында экономиканы қажетті еңбек ресурстарымен қамтамасыз ету, ішкі еңбек нарығын қорғау және сұранысқа ие білікті мамандарды тарту бағытындағы шаралар өзара үйлестіріліп жүзеге асырылуда.

Көші-қон саласын цифрландыру шеңберінде мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелерімен интеграцияланған бірыңғай цифрлық платформаны дамыту жұмыстары жүргізілуде. Бұл ведомствоаралық өзара іс-қимылдың тиімділігін арттыруға, сондай-ақ мемлекеттік қызметтердің сапасы мен қолжетімділігін жақсартуға мүмкіндік береді.

Сұраныстағы мамандық иелері үшін Қазақстанда тұрақты тұруға рұқсат алу тәртібі жетілдірілуде. Сонымен қатар шетелдік жұмыс күшін тарту тетіктері де одан әрі дамытылып,

жұмыс берушілердің жауапкершілігі күшейтіліп, қазақстандық мамандардың кәсіби білімі мен тәжірибесін жетілдіру мақсатында тәлімгерлік институты кеңінен қолданылуда.

Ерікті қоныс аудару бағдарламасын жетілдіру жұмыстары кезең-кезеңімен жалғасуда. Бағдарламаға қатысушыларға көрсетілетін мемлекеттік қолдау көлемі кеңейтіліп, экономикалық ұтқырлық сертификатының мөлшері ұлғайтылды, қолдау алушылардың санаты кеңейтілді. Сонымен қатар азаматтарға қоныс аударғанға дейін жұмыс орындарын алдын ала іріктеу тетіктері енгізілуде.

Қоныс аударушыларды қабылдау және олардың қоғамға бейімделуіне жағдай жасау

күшейтіп, жасанды интеллект, «бұлтты» технологиялар және заманауи деректерді өңдеу орталықтарын одан әрі дамытудың негізін қалайды. Цифрлық инфрақұрылымды жүйелі түрде дамыта отырып, Қазақстан Еуропа мен Азия арасындағы стратегиялық цифрлық көпір ретіндегі ұстанымын нығайта түсуде», – деді Жаслан Мәдиев.

«Бұл жоба кез келген деңгейдегі күрделі инфрақұрылымдық міндеттерді рекордтық мерзімде жүзеге асыра алатынымызды дәлелдейді. Біз сигналдың кідірісі барынша аз болатын жоғары жылдамдықты цифрлық магистраль қалыптастырып жатырмыз. Ол халықаралық трафик сенімділігінің жаңа стандарттарын белгілейді. Бұл – желіміздің тұрақтылығына салынған инвестиция әрі әлемдік деңгейдегі инфрақұрылымға қол жеткізетін бизнес үшін жаңа мүмкіндіктер», – деді «Қазақтелеком» АҚ басқарма төрағасы Бағдат Мусин.

Қазіргі уақытта кабелді жағалаудағы инфрақұрылымға қосу жұмыстары жүргізілуде. Күзде жерүсті инфрақұрылымының құрылысын аяқтап, іске қосу-баптау жұмыстарын және жүйені кешенді тестілеуді аяқтау жоспарланып отыр.

Магистральды салу және оны кейіннен пайдалану жұмыстарына «Қазақтелеком» АҚ мен AzerTelecom International компанияларының бірлескен кәсіпорны – CaspiLink B.V. жауапты. Жоба операторлардың өз қаражаты есебінен жүзеге асырылуда.

<https://primeminister.kz>

мәселелеріне ерекше назар аударылуда. Өңірлерде оларға өтеусіз негізде жұмыспен қамтуға жәрдемдесу, тілдік даярлықтан өткізу, медициналық сүйемелдеу және балаларын білім беру ұйымдарына орналастыруды қамтитын кешенді интеграциялық қызметтер көрсетіледі.

Бейімдеу жүйесінің маңызды тетіктерінің бірі – мемлекеттік тілді меңгеру деңгейін бағалау. Бұл бағалау елге қоныс аударатындардың қосымша қолдау шараларына деген қажеттілігін айқындап, олардың қоғамға бейімделуіне жеке тәсілді қалыптастыруға мүмкіндік береді.

«Қазақ тілін меңгеру деңгейін бағалау елге келушілердің қазақстандық қоғамға табысты бейімделуі үшін қандай қолдау қажет екенін айқындауға бағытталған. Қажет болған жағдайда оларға тиісті мемлекеттік қолдау шаралары көрсетіледі», – деді ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі Көші-қон комитеті төрағасының міндетін атқарушы Эльмира Тілләбайқызы.

Көші-қон саясатының 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасында көзделген шараларды іске асыру азаматтардың, экономиканың және мемлекеттің мүдделеріне сай келетін заманауи әрі тиімді көші-қонды басқару жүйесін одан әрі дамытуға ықпал етеді.

<https://www.gov.kz/memleket>

Жол қозғалысы қауіпсіздігі

БАЛАЛАР ЖОЛҒА ШЫҚҚАНДА...

Жаздың соңғы күндері зымырап өтіп жатыр. Ата-аналардың жүрегіндегі мазасыздық тудыратын жаңа оқу жылына дайындық басталып кетті. Форма алынды, рюкзак толы, ал портфельдегі барлық гаджеттер мен құрал-жабдықтар өз орнында делік. Дегенмен, күрделі мәселе мұнымен шектелмейді. Күн тәртібінде балаларды мектепке апарып-әкелу жолы да біраз отбасының бас қатыратын сауалдарына айналары сөзсіз. Қайтпек керек? «Баланы күнде мектепке кім апарады және ол қалай қауіпсіз барып келеді?»

Жұмыс уақыты мен сабақ кестесі әрқашан сәйкес келе бермейді, ал баланың қауіпсіздігі – ешқашан ысырып қоюға болмайтын басты тақырып. Күн сайын таңертең көліктің тығынында тұрмау немесе автобустың қарбаластан қашу үшін ата-аналар түрлі тәсілдерге барады. Әрине, мектеп автобусы бар болса – бұл ең қолайлы әрі қауіпсіз нұсқалардың бірі болар еді, өйткені бала үйдің жанынан мініп, мектептің алдына тікелей түседі, ал жүргізушілердің қатаң бақылауында болуы ата-ананың жүрегін тыныштандыратыны белгілі. Бірақ, бізде әлі күнге мектепке арнайы берілген мұндай маршруттар жоқ. Сондықтан ересек адамдар ретінде балаларға жол қауіпсіздігін сақтауды үйрету мен олардың өмір қауіпсіздігін өз жауапкершілігімізге алуымызға тура келеді. Осы орайда өз тарапымыздан орындауға мүмкін болатын жол қауіпсіздігінің бірнеше ережелерін атап көрсеткен жөн.

Қоғамдық көлік – баланы дербестікке үйрететін тамаша кадам, бірақ маршрутты мұқият пысықтау қажет. Жеке көлікпен апарғанда мектеп маңындағы көлік тығыны мен хаос туындайтынын ескеріп, баланың міндетті түрде тротуар жағынан түсетінін қатаң қадағалаған абзал.

Егер жұмысқа ерте кетсеңіз немесе балаңызды мектепке апаруға уақыт жетпесе, карпулинг – нағыз заманауи әрі тиімді шешім. Бір аулада немесе бір сыныпта тұратын балалардың ата-аналары өзара келісіп, кезекпен апаруға келісу. Бастауыш сыныптағы балалардың жол қауіпсіздігі үшін бұл ең ұтымды шешім. Алайда, бала есейген сайын мектепке өзі барып келуді талап етіні тағы бар. Ал баланың бұл өтінішіне келісім беру оның жас шамасының жеткіліктілігінен гөрі, қауіпсіздік пен ептілік дағдыларына тікелей

байланысты. Бастауыш сынып оқушысы үшін мектепке дейінгі жол екі түрлі әлем болуы мүмкін. Егер жолда күрделі қиылыстар, бағдаршамсыз жаяу жүргіншілер өткелі болса, мүмкіндігінше баланы жалғыз жібермеген жөн.

Қазіргі баланың құлағында – құлаққап, тыңдағаны музыка, мөлдіреген көздері – экранда. Ал, бұл комбинация көшеде жүргенде нағыз қауіпті аймаққа айналады. Асфальтқа қарап келе жатқан бала жақындап келе жатқан көліктің дауысын да, сигналын да естімей қалуы әбден мүмкін. Тіпті, алдындағы жәй ғана қақпағы ашық тұрған су құбырларына құлап кетуі де ғажап емес. Сондықтан ең маңыздысы – жолдан өтер кезде гаджеттерді өшіру, құлаққапты шешуі керектігі талқыланбайтын заң екенін бала әрдайым түсінуі тиіс.

Қараңғы түсетін мезгілдерде балалардың көрінуін қамтамасыз ету өте маңызды. Рюкзакка, күртешеге немесе спорттық киімдеріне тағылатын жарық қайтарғыш элементтер тігілгені немесе байланғаны маңызды. Фликерлер – жай ғана сән емес, баланың қауіпсіздік маяғы. Жүргізуші оны фараның жарығы түскен бойда жүздеген метр қашықтықтан көре алады.

Психологтардың айтуынша, балалар үлкендердің ауызша айтқан ақылынан гөрі, олардың жасаған нақты әрекетін әлдеқайда тез қабылдайды және санасына сіңіреді. Егер ата-ана баласының көзінше бағдаршамның қызыл түсіне қарамай «ары қарай жүгіре салса» немесе жаяу жүргінші өткеліне (зебраға) жетпей жолды кез келген жерден қнып өтсе, бала үшін бұл заңсыздық емес, қалыпты өмірлік көрініске айналады. Ертен

Құрылтай

Орталық сайлау комиссиясының хатшысы Шавхат Өтемісов ерекше мәртебесі бар Алатау қаласы мен Алматы облысының Қонаев қаласындағы сайлау учаскелерінің дайындық барысымен танысты. Инспекциялық сапар барысында ол бірқатар сайлау учаскелерін аралап, учаскелік сайлау комиссияларының мүшелеріне арналған оқыту семинарына қатысты.

Ашық әрі әділ сайлауға дайындық

ОСК хатшысы өңірдің мемлекеттік органдары басшыларының қатысуымен кеңес өткізді. Сайлауға дайындық жұмыстарының барысы туралы Алматы облыстық аумақтық сайлау комиссиясының төрағасы, жергілікті атқарушы және құқық қорғау органдарының басшылары баяндама жасады.

Қазіргі уақытта азаматтарға өздерінің сайлау учаскелерін жедел анықтауға мүмкіндік беретін онлайн-сервистер іске қосылуда. Сондай-ақ қандай да бір себеппен еш жерде тіркелмеген сайлаушылардың дауыс беруіне мүмкіндік беретін онлайн-сервистер де жұмыс істейтін болады. Барлық өңірлерде call-орталықтар ашылған. Бұл ақпараттың барлығы азаматтарға қолжетімді болуы тиіс. Сондықтан барлық сайлаушыларды қолда бар мүмкіндіктер туралы сапалы ақпараттандыруды қамтамасыз ету қажет. Сонымен қатар учаскелік сайлау комиссияларының мүшелерін оқыту жұмыстары жалғасады және сайлаушылар, байқаушылар мен бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері үшін қажетті жағдайлар жасалады. Мүгедектігі бар адамдардың сайлау құқықтарының толық көлемде сақталуын қамтамасыз ету де маңызды», – деп атап өтті Шавхат Өтемісов.

Алматы облысында Құрылтай депутаттарының сайлауын өткізу үшін құрамында 4 800-ден астам комиссия мүшесі бар 695 сайлау комиссиясы жұмылдырылған.

Кездесулер барысында сайлаушыларды сайлау науқаны туралы жүйелі түрде ақпараттандырудың, дауыс берушілерге, сенім білдірілген адамдарға, байқаушыларға және бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдеріне қажетті жағдай жасаудың маңызды-лығына ерекше назар аударылды.

Өңірдегі мемлекеттік органдар өкілдерінің қатысуымен өткен кеңесте Құрылтай депутаттарының алдағы сайлауына дайындық барысы туралы ақпараттар ұсынылды. Азамат Айманакумов кеңеске қатысушылардың назарын сайлауды қатаң түрде сайлау заңнамасының талаптарына сәйкес өткізу, сайлау процесінің барлық кезеңінде жариялылықты, ашықтықты және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету қажеттігіне аударды.

<https://www.gov.kz/memleket>

Құрылысшылардың кәсіби мерекесіне орай

Қ Ұ Р Ы Л Ы С – ЕЛ ӨРКЕНДЕУІНІҢ ІРГЕТАСЫ

Құрылыс саласы – қоғамдағы ең күрделі, жауапты әрі абыройлы мамандықтардың бірі. Әрбір адам үшін баспананың орны қашан да бөлек. Жалпы алғанда, бұл сала – үй, мектеп, балабақша, өндіріс орны немесе мал қорасы болсын, ең алдымен мықты іргетас құюдан басталатын ауыр да игілікті жұмыс. Іргетасы берік нысанның сапасы да жоғары болатыны сөзсіз. Қазақстанды ғана емес, өзге мемлекеттерді де алып қарасақ, сәулет құрылысына әрдайым баса мән беріледі.

Дәйекті деректерге сүйенсек, Жамбыл ауданында да жылдар бойы талай тұрғын үйлер, өндіріс орындары, мекемелер, мектептер мен сауда нысандары бой көтерді. Нақтылай түссек, 2018 жылы ауданымыздың құрылғанына 90 жыл толды. Бұл мереке қарсаңында жол жөндеу жұмыстарына ерекше көңіл бөлінді. Автокөлік жолдарын пайдаланып, қадағалау мақсатында құрылған «Райавтодор» мекемесін Г.Шаушиев пен С.Қапаевтар басқарды. Ал жолдарды жөндеу жұмыстарын «ДСУ-40» (бастықтары: А.Н.Сивошалов, С.Токқұлов) және «РСУ-3» (бастығы: А.П.Максимов) атқарды. Сонымен қатар, көркейту, көгалдандыру және негізгі жол бойына ағаш көшеттерін отырғызып, күтіп-баптау жұмыстарын «ЛПУ» мекемесі жүзеге асырды.

Кейіннен ауданда «Сәулет» мемлекеттік коммуналдық кәсіпорны құрылып, оған директор ретінде Әмірхан Бәкіров тағайындалып, аудандағы құрылыс саласының өркендеп дамуына, сапалы түрде кеңге қанат жаюына өз білімі мен қажырлы еңбегін арнады. Салаға сіңірген сүбелі еңбегі жоғары бағаланып, ол «Қазақстанның құрметті құрылысшысы», «Жамбыл ауданының құрметті азаматы» және «Құрылыс саласының үздігі» атанды. Тамыз айының екінші жесенбісі Құрылысшылардың кәсіби мерекесіне орай майталман маман Әмірхан ағамызбен сұхбаттасудың сәті түсті.

– Алдымен өзіңді таныстырып, бұл салаға қай жылы, қалай келдіңіз – сол жайлы әңгіме өрбітсеңіз.

– Мен мамандығыммен әрдайым мақтанамын. Өйткені құрыш білекті, жылы жүректі құрылысшы болу – әркімнің басты арманы ғой. Туып-өскен жерім – Жамбыл ауданына қарасты Бірлік ауылы. Аядай ауылдың таза ауасымен тыныстап, жасыл құрағына аунап, өзеніне шомылып, балалық шақтың бақытты күндерін басып өткердім. Сол үшін туған ауылымның әсем табиғаты маған өте ыстық.

1960 жылы ауылда қазақ мектебін ойдағыдай бітірдім. Бала қиялымды қамшылап, оныншы сыныпта еркін әдеби шығарма жазған кезде ішкі арманымды ақтарып, геолог болғым келетінін жазғанмын. Кейін ағайлардың кеңесімен Алматыға, Тау-кен институтына баруға бел будым. Бір орынға 15-20 баладан талапкер болды. Шахтадағы «забойщик» мамандығына құжатымды өткіздім, алайда бұл мамандықты көңілім қаламады. Ойлана келе құжаттарымды қайтарып алып, ауылға қайтып оралдым.

Содан Ұзынағаштағы сол жылдардағы «Мемколхозстройға» жұмысқа араластым. Жасым бар болғаны 17-де еді. Сол аралықта құрылыстың тасы өрге домалап тұрған кез болатын. Екі жыл бойы құрылыс мекемесінде қатардағы жұмысшыдан бастап, кірпіш қалаушыға дейін көтеріліп жұмыс істедім. Бұдан соң екі жыл Отан алдындағы азаматтық борышымды өтеп келдім де, қайтадан

колхозаралық құрылыс мекемесіне келіп, бұрынғы жұмысымды жалғастырдым.

Үлкендер: «Бала, ең алдымен жоғары оқу орнына түсіп оқығын», – деп ақыл берді. Асқақ арманым қанат бітіріп, күзде Политехникалық институтының құрылыс бөліміне сырттай оқуға түстім. Өйткені құрылыс саласы маған қатты ұнады, бұл жолдан бас тарта алмадым. Сондықтан құрылысшы мамандығы менің өмірлік кәсібіме айналды десем артық айтпаспын. Осы салада қырық жыл талмай, қажымай еңбек етіп, тер төктім.

Жамбыл ауданында қандай құрылыс нысандарын салуға қатыстыңыз? Өзіңіздің қолтаңбаңыз қалған ерекше атап өтерлік жобаңыз бар ма?

– Сол кезде колхозаралық құрылыс мекемесінің директоры А.Қарашолаков деген іскер азамат болды. Ол жұмысқа жергілікті жастарды көбірек тартып, қамқорлық жасады. Ол кезде мекемеде оншақты прораб болса, соның екеуі қазақ еді, бірі – менің ағам Әбілхан Бәкіров болатын. Сол мекемеде табан аудармай 17 жыл бойы бригадирліктен бастап барлық нысандарды салуға атсалыстым.

Араға уақыт салып, аудандық атқару комитеті маған сенім артып, Ұзынағаштағы жөндеу-құрылыс мекемесіне бастық етіп тағайындады. Осылайша он жыл осы мекемені басқарып, саланың дамуына үлес қостым. Шиен ауылында тұңғыш рет 1100 орындық жаңа жоба

бойынша мектеп пен малшылардың балаларына арналған интернаттың іргетасы қаланды. Әлі есімде, 1976 жылы 11 қыркүйекте КР Компартиясының бірінші хатшысы Дінмұхамед Ахметұлы Қонаев ауылға келіп, мектеп-интернатты өзі көріп, қабылдап алған еді, мен сол кезде құрылыстың басында болдым. Бұл – мен мақтанашпен айтатын ең ірі құрылыс жобаларының бірі.

Сонымен қатар Шиенде балабақша мен клуб салуға ықпал еттік. Ұзынағаштағы қазіргі Шоқан Уәлиханов атындағы мектепті салып, пайдалануға бердік. Біздің мекемедегі жұмысшылар саны 650-ге жетті. Ол кезде тек Жамбыл ауданының өзінде 12 құрылыс мекемесі жұмыс істеді, жұмыс күші де, техника да жеткілікті еді. Орталық аурухананың жанындағы шағын ауданда екі қабатты 12 пәтерлі үйлерді салдық. Барлық нысанда санға емес, ең алдымен сапаға мән берілді.

Бір жапон ғалымы: «Қай мемлекеттің құрылысы сәулетті әрі сапалы болса, сол елдің экономикалық тұрмысы да жақсы болады», – деген екен. Бұл мекемеге мен 1982 жылы бастық болып тағайындалдым. Бұрынғы құрылыс-жөндеу мекемесі кейіннен «Бірлік» ЖШС болып аталды. Халқымыздың ардақты тұлғасы Қарасай батырдың ескерткішін салу жұмыстарын да біздің ұжым жүргізді. Шиен, Қарасу, Дегерес, Сарыбастау, Мынбаев,

Үлгілі, Көкқайнар, Аққайнар, Қопа, Үмбетәлі ауылдарында шопандарға арнап көптеген тұрғын үйлер салдық. Ұзынағаштағы мал бордақылау алаңы мен тауарлы сауын фермаларын да біздің мекеме тұрғызды. Ол кездегі кірпіш, ағаш, шеге бастаған барлық құрылыс материалдары аса сапалы болатын.

Өз мамандығымға адал болып, ұзақ жыл еңбек еттім. Қысқасын айтқанда, саналы ғұмырымның 50 жылын құрылыс саласына арнадым десем артық емес.

– Құрылыс саласының білікті маманы ретінде аудандағы бұл саланың бүгінгі даму деңгейіне қандай баға бересіз? Нағыз құрылысшы болу үшін қандай қасиет қажет?

– Ауданымызда жыл өткен сайын жаңа құрылыс нысандары көбейіп келеді. Денсаулық сақтау саласы бойынша дәрігерлік амбулаториялар, білім саласында заманауи жабдықталған мектептер, көпқабатты тұрғын үйлер салынууда. Заман талабына сай құрылыс материалдарын пайдалана отырып, сәулетті жобалармен бой көтерген нысандар бұрынғы кезеңдермен мүлде салыстыруға келмейді.

Құрылысшы болу үшін таудай талап пен іскерлік қасиет ауадай қажет. Кез келген адам құрылысшы бола алмайды, мұнда үнемі ізденіс керек. Ең бастысы – адам өз мамандығын жүрегімен сүюі тиіс. Халқымызда «Ерінбеген етікші болады» деген қанатты сөз бар. Кімде-кім ерінбей, өз кәсібіне адал еңбек етсе, сонда ғана мақсаты мен арманына жетеді.

Жастар – болашағымыз. Құрылыс саласындағы жас мамандарға қандай ақыл-кеңес айтасыз?

– Жас буынға айтарым, мамандық таңдауда қателеспеу керек. Құрылысшы – абыройлы әрі қастерлі мамандық. Олар салған әрбір нысаны арқылы қарапайым жандарға үлкен қуаныш сыйлайды. «Талпынған адам тау асады» демекші, бүгінгі жастар – сауатты, мәдениетті, білім нәрімен сусындаған елдің ертені. Ізденіспен, заман талабына сай еңбектеніп, үйрене білуі тиіс. Өйткені елдің болашағы – жастардың қолында.

Ал құрылысшы еңбегінің күнделікті өмірдегі маңызы бөлек. Жыл сайын қалалар мен ауылдарда керемет нысандар бой көтеріп жатса, соның барлығында қарапайым құрылысшының төккен тері мен өзіндік қолтаңбасы жатыр. Ерен еңбек иелерін әрдайым құрметтеп, қадірін біліп отырғанға не жетсін!

– Көп жылғы ел алдындағы еңбегіңіз еленіп, «Құрметті құрылысшы» атану сіз үшін нені білдіреді?

– Мен атак немесе мактау үшін құрылысшы болған жоқпын. Жүрек қалауыммен таңдаған мамандығым болғандықтан, бар жігеріммен еселеп еңбек еттім, алға қойған мақсатыма жеттім. Бұл абырой маған оңайлықпен келген жоқ. Өз білімім мен бар іс-тәжірибемді сүйікті ісіме арнадым. Көп үйрендім, көп іздендім, жалықпай нәтижелі жұмыс жасадым.

Мақтанудан аулақпын, бар болғаны қарапайым жұмысшыдан бастап үлкен жөндеу-құрылыс мекемесінің басшылығына дейін көтеріліп, қырық жыл адал еңбек еттім. Сол маңдайтердің нәтижесінде «Қазақстанның құрметті құрылысшысы» және «Жамбыл ауданының құрметті азаматы» атандым. Мұның бәрін қарапайым адал еңбектің бағалануы деп білемін.

Өзімді толық мағынада бақытты еңбек ардагерімін деп есептеймін. Жаксы жар сүйдім, балаларды дүниеге әкеліп, бәрін жоғары оқу орнында оқытып, аялап өсірдім. Қазіргі таңда бала-шағамның қызығын көріп, бал қылықты немере сүйіп отырған ақсақалдардың бірімін.

Орайы келгенде, барша аудан тұрғындарына ашық аспан, бейбіт өмір, шаңырақтарына баянды бақыт, ынтымақ пен бақ-береке тілеймін!

– Әңгімеңізге көп рақмет!

Сұхбаттасқан:

Тұрсынжан ТОҚТАСЫН

Құрылыс индустриясы – қай кезеңде де экономиканың негізгі тірегі, ел дамуының айқын көрсеткіші. Бұл саладағы серпінді жұмыстар халықтың тұрмыс сапасын арттырып қана қоймай, өңірдің келбетін жаңғыртып, әлеуметтік инфрақұрылымның нығаюына жол ашады. Бүгінде ауданымызда заман талабына сай бой көтеріп жатқан жаңа нысандар мен тұрғын үйлер аймақтың сәулеттік келбетін жақсартып, тұрғындардың игілігіне қызмет етуде. Әсіресе, құрылыс саласының алға басуында кәсіби біліктілігі жоғары құрылысшылардың еңбегі зор екенін атап өткен жөн.

Жаңа нысандар – халық игілігіне

Қазіргі таңда Қазақстан құрылыс қарқыны жоғары мемлекеттердің қатарында. Соңғы жылдары еліміздің түкпір-түкпірінде мектептер, балабақшалар, мәдениет үйлері мен медициналық нысандардың көптеп салынуы – соның дәлелі. Бұл бағыттағы жұмыстар Жамбыл

ауданында да жүйелі түрде жүзеге асырылуда.

Жамбыл ауданының құрылыс бөлімі 2026 жылға белгіленген жоспарларды кезең-кезеңімен орындап, әлеуметтік-экономикалық даму көрсеткіштерін арттыруға үлес қосуда. Атап айтқанда, құрылыс жұмыстарының көлемі мен тұрғын үйді пайдалануға беру көрсеткіштері өткен жылмен салыстырғанда жоғары деңгейде орындалуда.

Нақты деректерге сүйенсек, 2025 жылы аудан бойынша құрылыс жұмыстарының көлемі 55,4 млрд теңгені құраса, тұрғын үй құрылысының көлемі 51,3 мың шаршы метрге жетті. Ал 2026 жылға бұл көрсеткішті 62,1 млрд теңгеге жеткізу жоспарланған. Жыл басынан бері атқарылған жұмыстар нәтижесінде 2025 жылдың бірінші тоқсанында 4,4 млрд теңге игерілсе, 2026 жылдың осы кезеңінде бұл көрсеткіш 5,2 млрд теңгеге жеткен. Екінші тоқсанда да өсім байқалады: 2025 жылы 12,9 млрд теңге болса, 2026 жылы 14,8 млрд теңге көлемінде жұмыстар орындалған.

Тұрғын үй құрылысына келсек, 2026 жылы 54,1 мың шаршы метр тұрғын үйді пайдалануға беру жоспарланған. Бұл бағыттағы жұмыстар инвестициялық жобалар мен бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылуда. Атап айтқанда, «Ұзынағаш-Отар» автожолы, «ASIA UNITED STEEL», «SILKSPIR-ITS LTD», «Генофонд» сынды ірі жобалар іске асуда. Сонымен қатар «Толағай», «АС Қарасай», «Жол Строй», «ДортехМонтажСервис», «ДортехАвтоТрейд» серіктестіктері де құрылыс жұмыстарына белсенді қатысуда.

Ауданда көпқабатты тұрғын үйлер салу жұмыстары да қарқынды жүргізілуде. Мәселен, Ұзынағаш ауылында үш бірдей бес қабатты, әрқайсысы 60 пәтерлік тұрғын үйдің құрылысы аяқталып, пайдалануға берілді. Жалпы құны 3,2 млрд теңгені құраған бұл жобаны «Таразстрой-2004» ЖШС жүзеге асырды. Кейін бұл үйлер

ауданның тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық бөліміне берілді.

Сондай-ақ, тағы үш бес қабатты тұрғын үйдің құрылысы «Талас-құрлыс» ЖШС тарапынан жүргізіліп, 2025 жылдың соңында толық аяқталды. Бұдан бөлек, 120 пәтерлік жаңа тұрғын үйлердің құрылысы қолға алынғанымен, қаржылық қиындықтарға байланысты жұмыс қарқыны баяулап, қазіргі уақытта құрылыс 67 пайызға орындалған.

Инженерлік инфрақұрылымды дамыту бағытында да нақты жұмыстар атқарылуда. Ұзынағаш ауылында инженерлік желілер мен қазандық

құрылысына 1,2 млрд теңге бөлініп, «КАЗЕврострой» ЖШС тарапынан жұмыстар жүргізілуде. Қазіргі таңда нысанның дайындығы 70 пайызды құрайды. Жобаға қатысты туындаған құқықтық мәселелер сот арқылы шешіліп, тараптар өзара келісімге келген.

Аудан көлемінде тұрғын үймен қамту мәселесі де кезең-кезеңімен шешімін табуда. 2024-2025 жылдары жалпы саны 356 тұрғын үй сатып алынып, оның 269-ы азаматтарға берілді. Оның ішінде 2024 жылы 84 үй, 2025 жылы 272 үй сатып алынған. Тұрғын үйлер «Отбасы банк» арқылы кезекте тұрған азаматтарға үлестірілуде. Қазіргі таңда қалған үйлерді бөлу жұмыстары жалғасуда.

Ал 2026 жылға 250 тұрғын үй сатып алуға 4,3 млрд теңгеден астам қаржы бөлініп, тиісті конкурстық рәсімдер жүргізілуде.

Әлеуметтік нысандар құрылысы да назардан тыс қалған жоқ. Қарғалы ауылында 350 орындық мәдениет үйі салынып, 2026 жылдың маусым айында пайдалануға берілді. Құрылыс барысында мерзімінен кешіктірілген күндер үшін мердігер тарапынан айыппұл төленді.

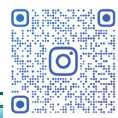
Ұзынағаш ауылындағы ардагерлер үйі мен өлкетану музейін жаңғырту жұмыстары жалғасуда. Жобаның жалпы құны 192 млн теңге болса, қазіргі таңда оның 85 пайызы орындалған. Мердігер ұйымның міндеттемелерді толық орындамауына байланысты сот шешімімен айыппұл салынды.

Шиен ауылында 150 орындық мәдениет үйінің құрылысы толық аяқталып, пайдалануға берілді. Ал Тарғап ауылында 70 орындық спорт кешенінің құрылысы жүргізілуде. Қазіргі таңда нысанның дайындығы 25 пайызды құрайды, оны 2026 жылдың қазан айында аяқтау жоспарланған.

Жалпы алғанда, Жамбыл ауданында құрылыс саласы жүйелі дамып келеді. Тұрғын үй, әлеуметтік нысандар және инфрақұрылым

құрылыстарының қатар жүруі – ауданның әлеуметтік-экономикалық әлеуетінің артып келе жатқанын көрсетеді. Алдағы уақытта да бұл бағыттағы жұмыстар жалғасып, халық игілігі үшін жаңа жобалар жүзеге аса беретіні сөзсіз.

Сырым АЖИБАЕВ,
Жамбыл аудандық құрылыс бөлімінің басшысы.

Абайдың рухани қазынасы және бүгінгі қоғам келбеті

АҚЫН МҰРАСЫ ҰЛЫҚТАЛДЫ

7 тамыз күні Жамбыл Жабаев атындағы әдеби-мемориалды музейдің конференция залында «Абай қазынасына саяхат» атты мазмұнды іс-шара ұйымдастырылды. Шараның басты мақсаты – ұлы ақын Абай Құнанбайұлының рухани мұрасын кеңінен насихаттау, музейлер арасындағы мәдени байланысты нығайту және жас ұрпақтың ақын шығармашылығына деген қызығушылығын арттыру.

Іс-шараның ерекшелігі – Абайдың «Жидебай-Берілі» мемлекеттік тарихи-мәдени және әдеби-мемориалдық музей-қорығының мамандарымен онлайн форматта сұхбат ұйымдастырылуы болды. Онлайн кездесуде музейдің экскурсиялық-көпшілік жұмыстар бөлімінің меңгерушісі Нұржан Боранбаев Абай мұрасының құндылығы туралы мазмұнды ойларымен бөлісті.

Кеш барысында Жамбыл ауылдық мәдениет үйінің директоры, ҚР Мәдениет саласының үздігі Ермек Шаштайұлы Абайдың «Сегіз аяқ» әнін орындап, көрерменге ерекше әсер сыйлады. Сондай-ақ Жамбыл орта мектебінің оқушысы Мадина Кеңесхан «Есіңде бар ма жас күнің» әнін шырақп, жас таланттың өнері көпшіліктің ықыласына бөленді.

Музейдің қор сақтаушысы Ұлан Қылышбаева сөз алып, музей қорындағы құнды жәдігерлер мен олардың тарихи маңызы туралы баяндады. Сонымен қатар, ауылдағы өнер мектебінің оқушылары Абай өлеңдерін мәнерлеп оқып, ақын шығармашылығына деген құрметтерін көрсетті.

Шара барысында Абай мен Жамбылдың рухани сабақтастығы, олардың қазақ әдебиетіндегі орны ерекше атап өтілді. Қатысушылар ақындардың шығармаларындағы туған жерге деген сүйіспеншілік пен терең ой-толғауларға назар аударды.

Бұл шараға ауылдың ақ жаулықты әжелері, мәдениет үйінің қызметкерлері, әкімшілік өкілдері мен өнер мектебінің оқушылары қатысып, рухани құндылықтарға толы мазмұнды кештің куәсі болды.

Кеш соңында жиналған көпшілік Абайдың «Көзімнің қарасы» әнін бірлесе орындап, рухани кештің әсерін тереңдетте түсті.

Назира ЕРМЕКҚЫЗЫ,

Жамбыл Жабаев атындағы әдеби-мемориалды музейінің ғылыми қызметкері

Абайға арнау

Сәуле боп жарқырадың қазағыма,
Жаза берсем жырымда көп Абайыма.
Адамзаттың асылы боп, дара туған,
Ұлт бірлігін ұлықтаған Алашыма.

Ұлы Абай алты алаштың баласы,
Кемегерім ақыл-ойдың данасы.
Ғириятлы сөз қалдырған артына,
Ақынның өлеңге бар таласы.

Желсіз түнде жарық аймен тілдескен,
Абай әні жұлдыздармен үндескен.
Теңіздің толқынындай ән-жырыңды,
Ұрпағың жалғап келеді үзбестен.

Бүгінде тәуелсіздік таны атты,
Елімнің абыройы асқақтады.
Алып тұлға, Ұлы Абай, Хакім Абай,
Тәңірімнің қазағым берген бағы.

Өлең сөздің патшасы Абай дер ем,
Абайды оқып танысаң бөлек әлем.
Қазағымды тура жолға бастаған,
Сарқылмайтын жырының сыры терен.

Қара сөзі тұнып тұрған ақыл-ой,
Өлеңдері өшпейтұғын нақыл ғой.
Тамырында тектілердің қаны бар,
Ұлы Абай нағыз ақын танып қой.

Абай рухы Алатаудан асқандай,
Өнегесі тайға таңба басқандай.
Қара сөзін, жырлары мен асқақ әнін,
Ұрпағына бойтұмар қып таққандай.

Бар мұның өлеңмен өрнектеген,
Әділдік пен шындықты сенен көрем.
Бес асыл іс ұрпағына өсиет,
Бес нәрседен қашық бол деген сен ен.

Табиғатты әсем жырға бөледі,
Мезгілдерді тірі жанға теңеді.
Көңіл құсы Абаймен үндескенде,
Мынау далам өзгеше түрге енеді.

Ұлы есімнің ардақтысы – Ұлы Абай,
Ақындарым жырға қосқан – Ақын Абай.
Жырлардың ғасырларға жалғасады,
Қазағымның нар тұлғасы – Алып Абай.

Балжан БАЛМУРАДОВА,

Қазыбек бек ауылдық мәдениет үйінің қызметкері.

Абайдың аты мектеп бағдарламасында бар, шығармалары кітап сөресінде тұр, қара сөздері әлеуметтік желіде жиі жарияланады. Ескерткіші алаңда, портреті төрде, есімі көшеде, өлеңдері сахнада. Міне, осыдан кейін біз Абайды бәріміз жақсы білетіндей ойлаймыз. Бірақ, шындығында солай ма? Ал бір сәт өзімізге: «Біз Абайды шынымен оқып жүрміз бе әлде оның атын ғана атап жүрміз бе?» деген салмақты сұрақ қойып көрсек ше? Жауабымыз қалай болар еді?

Әлбетте, біздің жауабымыз бен өмірлік тәжірибеміздің екеуінің арасы жер мен көктей болар еді. Сөбебі, Абайды оқу – оның туған жылын, өмірбаянын, жазған өлеңдерінің санын жатқа білу ғана емес. Абайды оқу дегеніміз жауабын естігенде өзіміз қысылатындай сұрақ қою. Ақынның шығармашылығы кейде адамды жұбатпайды, керісінше, ішкі ойларыңмен мазанды алып, кемшілікті өзгеден емес, өзіңнен іздетеді. Оның «Қалың елім, қазағым, қайран жұртым» деп күйінуінің астарында да осы жатыр. Бұл – елін сырттай сынға алған адамның менсінбеуі емес, өз халқының кемшілігін көріп, соған жаны ауырған нағыз жанашыр азаматтың ішкі толғанысы.

Абайды өткен ғасырдың алыста қалған ескерткіші дегеннен гөрі, бүгінгі қоғамның қақ ортасында жүрген замандасымыз ретінде қабылдасақ, оның айтқан әрбір сөзінің қаншалықты өзекті екенін тереңірек аңғарар едік.

Заман өзгерді. Қоғам өзгерді. Ғылым мен технология шарықтап дамыды. Бірақ адамның ішкі табиғаты мен мінезі содан соншалықты өзгерді ме? Абай өз дәуірінде ел ішіндегі алауыздықты, өсек пен өтірікті, мақтаншақтық пен жалқаулықты қатаң сынады. Бүгін сол жаман мінездердің сыртқы формасы заманға сай өзгергенімен, түпкі мазмұны мен табиғаты сол күйінде қалып отыр. Бұрын ауыл арасындағы әңгімені, өсекті ел болып бас қосып талқылайтынбыз. Қазір соның бәрін әлеуметтік желіге шығарып, жария етеміз. Бұрын біреудің жетістігіне іштарлықты іштен тынып танытатынбыз, қазір оны интернеттегі біржақты пікірлер арқылы көрсетеміз. Бұрын өсек ауыздан ауызға тараса, бүгінде ол «жедел ақпарат», «қауесет» немесе «желілік сенсация» түрінде лезде жайылады. Құрал өзгерді, форма жаңарды, бірақ адамның ішкі ниеті мен пендешілігі өзгерген жоқ. Абайдың ұлылығы да осында – ол тек өз заманының өтпелі мәселесін жазған жоқ. Ол адам баласының ғасырлар бойы өзгермейтін табиғатын түбегейлі зерттеді. Мұны ақынның өсиеттерінен де тайға таңба басқандай айқын көруге болады.

Мысалы, Абайдың «Ғылым таппай мақтанба» деген атақты өсиетін біз көбіне мектеп оқушысына ғана арналған жеңіл кеңес ретінде қабылдаймыз. Шын мәнінде, бұл – тұтас қоғамға, ересектерге, бүтін бір ұлтқа қойылған қатаң талап. Бүгінде білім алу бұрынғыдан әлдеқайда оңай. Интернеттің арқасында қалаған ақпаратты бір секундта табуға болады. Әлемнің кез келген түкпіріндегі кітапқа қол жеткізуге, онлайн дәрістер тыңдауға мүмкіндік бар. Бірақ ақпараттың шектен тыс көбеюі қоғамның білімінің артуына әкелді ме? Мәселе міне осында жатыр. Біз ақпарат пен шынайы білімді жиі шатастырып аламыз. Интернеттен бірнеше видео көріп, бір тақырыптың «маманы» болып шыға келеміз. Әлеуметтік желіден

психология туралы қысқаша кеңестер оқып алып, біреудің тағдырын талдайтын «сарапшыға» айналамыз. Бір мақаланы шолып шығып, күрделі мемлекеттік немесе әлеуметтік мәселе жөнінде соңғы үкімді айтуға асығамыз.

Ал Абай үшін білім – құр ақпарат жинау немесе мақтаныш үшін оқу емес, адамның ой-санасын жетілдірудің құралы. Нағыз білімді адамның жауапкершілігі үлкен болады. Ол білген сайын өзінің білмейтінінің әлі де көп екенін түсінеді. Сондай-ақ нағыз білімді адамның ең басты белгісі – бәрін білем деп көкірек қағудан бұрын, қажет жерінде «мен мұны білмеймін» деп адал мойындай алуы.

Абай мұрасындағы ең терең әрі жанға бататын ұғымдардың бірі – адам болу мәселесі. Кейінгі жылдары қоғамда «толық адам» туралы көп айтылып жүр. Бірақ бұл ұғымды кейде терең мәнінен айырып, жай ғана ұранға немесе әдемі сөзге айналдырып алу оңай.

Сегізінші қара сөзі

Осы ақылды кім үйренеді, насихатты кім тыңдайды? Біреу – болыс, біреу – би. Олардың ақыл үйренейін, насихат тыңдайын деген ойы болса, ол орыңға сайланып та жүрмес еді. Олар өздері де үздік кісіміз, өздеріміз біреуге үлі беріп, ақыл айтарлықпыз деп сайланды. Өздері түзелеп жеткен, енді елді түзерлігі – ақ қалған. Ол не қылып тыңдасын және тыңдайын десе де, қолы тие ме? Басында өзіндік жұмысы бар: ұлығымызға жазалы болып қаламыз ба, елдегі бұзақыларымызды бүлдіріп аламыз ба, немесе халқымызды бүлдіріп аламыз ба, яки өзіміз шығымдап, шығынымызды толтыра алмай қаламыз ба? – деген ебіне қарай біреуді жетілтейін деп, біреуді құтылтайын деген бейнетінің бәрі басында, қолы тимейді.

Байлар, олар өздері де бір күн болса да, дәулет қонып, дүниенің жарымын басында тұр. Өзінде жоқтың малыменен сатып алады. Көңілдері көкте, көздері аспанда, адалдық, адамдық, ақыл, ғылым, білім – ешнәрсе малдан қымбат демейді. Мал болса, құдай тағаланы да паралап алса болады дейді. Оның діні, құдайы, халқы, жұрты, білімі, ұяты, ары, жақыны – бәрі мал. Сөзді қайтіп ұқсын, ұяйын десе де, қолы тие ме? Ол малды суармақ, тойғызбақ; саудасын жиғызбақ, күзеттірмек, бақтырмақ, ұры-бөрі, қыс, суық-суынақ – солардан сақтанбақ, солардан сақтарлық кісі таппақ. Оның бәрін жайғастырып, аяғын алып келіп мақтана орналастырғанына қашан? Қолы тимейді. Енді ұры-зайым, сұм-сұрқия өздері де тыңдамайды.

Ониша-мұниша қой жүнді қонырашалар күнін де көре алмай мысық жүр. Аналар анадай болып тұрғанда, білім, ғылым, ақылды не қылсын? Және де білім, ғылым кедейге керекі жоғұптай-ақ: «Бізді не қыласын, ана сөзді ұғарлықтарға айт!» дейді. Оның өзгеменен ісі жоқ, ана алдындағы үшеуіндей болған жанның ойында ешбір қайғысы, мұны болмаса керек мал ешек оңбаған деген сөз сондайдан қалған екен.

Толық адам дегеніміз – ешқандай міні жоқ періште немесе мінсіз робот емес. Ол өзін үнемі тәрбиелеуге, жақсылыққа ұмтылуға талпынатын саналы жан. Абайдың «Ақыл, қайрат, жүректі бірдей ұста» деген нақылы адамның бір ғана қасиетпен кемелденбейтінін көрсетеді. Егер адамда ақыл бар, бірақ жүрек пен мейірім жоқ болса, ол қатап, суық болып шығады. Қайрат пен күш бар, бірақ ақыл мен бағыт жоқ болса, әрекет босқа кетеді. Ал жақсы ниет пен жүрек қалауы бар да, оны жүзеге асырап қайрат пен іс жоқ болса, ізгі ойдың өзі нәтижесіз қалады.

Демек, адам болу – жарық дүниеге келіп, жай ғана өмір сүре беру емес. Күн сайын, әр сәт сайын өз-өзіңмен жұмыс істеу, ішкі әлемінді тазарту.

Өкінішке қарай, бүгін де біз өзгелердің кемшілігін көруге келгенде алдымызға жан салмаймыз. Ал өз мінімізді мойындауға келгенде тартыншақтаймыз. Біреуге

«мәдениетсіз» немесе «тәрбиесіз» дейміз, бірақ өз мінімізді көріп, қоғамдық тәртіпті сақтамаймыз. Біреуді «өсекші» деп кінәлаймыз, бірақ өзіміз біреудің жеке өмірін талқылауға, сыртынан үкім айтуға аса құмармыз. Біреуге «еңбек ет, тырыс» деп ақыл айтамыз, бірақ өзіміз әрдайым ең жеңіл жолды іздейміз. Абайдың адамгершілік туралы ойлары дәл осы жерде бізге таптырмас айна болады. Өзгені түзеуден, сынай беруден бұрын – өзінді түзе.

Қазіргі заман адамдары тым асығыс, күйбең тірлікпен өмір сүріп жатыр. Таңертең көзін ашқаннан телефонға үңіледі. Өзгелердің жаңалығын көреді, жарқын өмірін, сәттілігін, байлығы мен сапарларын көреді. Сөйтіп, өз өміріне көңілі толмай, үнемі ішкі депрессия мен қанағатсыздықта жүреді. Біз біреуді көрсек: «Қанша таптың?», «Қайда жеттің?» деп жағдайын сұраймыз. Ал Абай болса бізге: «Қандай адам болдың?», «Бұл жетістікке не үшін,

Мақтаншақтық – желідегі мақтан мен өзін көрсету жарысына;

Еріншектік – маңызды істі кейінге қалдыратын мың түрлі сылтауға;

Бекер мал шашпақ – қажетсіз тұтынуға, даңғаза мен дарақылыққа айналды.

Демек, Абайдың сөздері әлі де өзекті деген сөз. Ескірмегені де адамның мінезі мен пенделік қасиеттері. Сондықтан Абайды тек XIX ғасырдың ақыны немесе жылына бір рет еске алатын мерекелік тұлға ретінде ғана қарау – оның ұлылығын тарылтып көрсету болар еді. Абайды жылына бір рет құрғақ сөзбен еске алғаннан гөрі, оның өмірлік бір ғана қағидасын жыл он екі ай бойы күнделікті тіршілікте қолданақ, әлдеқайда үлкен нәтиже шығар еді.

«Ғылым таппай мақтанба» деп шынайы түрде кітап оқыық.

«Еңбек қылсаң ерінбей» дегенді жадымызда сақтап, кейінге қалдырған маңызды ісімізді аяқтайық.

«Сен де бір кірпіш дүниеге, кетігін тап та, бар қалан!» деген ұлы сөзге тоқтап, қоғамдағы өз орнымыз бен азаматтық міндетіміз туралы терең ойланайық.

Ал «Адамзаттың бәрін сүй, бауырым деп» деген ізгі ұстанымды жүрекке жақындатсақ, біреуді сыртынан жамандауға, біреудің тағдырына асығыс үкім айтуға әуестенбес едік. Міне сонда нағыз 10 тамыз – Абай күні шын мәніндегі ұлттық рухани мерекеге айналар еді. Өйткені ұлт ағартушысы бізден өзіне зәулім ескерткіш тұрғызуды сұраған жоқ. Ол адамның санасының өзгеруін, рухани жаңаруын қалады. Егер ұлы ақын бүгін арамызда жүрсе, біздің әлеуметтік желідегі танымалдығымызға, қандай қымбат көлік мінгенімізге немесе үстімізге қандай бренд кигенімізге қарамас еді. Ол біздің нақты адамдық деңгейімізге, алған білімімізге, атқарған адал еңбегімізге, ар-ұятымыздың тазалығына, бір-бірімізге деген шынайы құрметімізге қарар еді. Мүмкін біздің жүзімізге тура қарап тұрып:

– «Адам болдың ба?» – деп сұрар ма еді. Ал осындай салмақты сұрақтың алдында бәріміз бір сәт үнсіз қалып, ойланып қалуымыз да мүмкін еді. Өйткені Абайдың ұлылығы – бізді өзгелердің арасынан емес, өзіміздің ішімізден, өз жүрегімізден іздететінінде жатыр.

Сол себепті де Абайды – өткен күннің ескерткіші демей, бүгінгі күннің ең басты сұрағымен байланыстырғанымыз жөн. Оны оқу арқылы біз тек XIX ғасырдағы қазақ қоғамын ғана танымаймыз. Өз заманымызды, өз мінезімізді, өзіміздің ішкі кемшіліктерімізді анық көреміз. Сондықтан 10 тамыз – тек мерекелік күн ғана емес, ұлттың өз-өзіне адал есеп беретін бетбұрыс күні болуы тиіс. Біз білімдіміз бе? Біз еңбекқормыз ба? Біз бір-бірімізге адамгершілікпен қараймыз ба? Біз өз айтқан сөзімізге жауап бере аламыз ба? Қоғамнан талап еткен әділдікті өзімізден де талап ете аламыз ба?

Егер осы сұрақтарға бетпестік келіп, шынайы жауап іздесек, демек, Абайдың рухы мен сөзі әлі де тірі деген сөз. Ақынның мәңгілігі дегеніміз өзгені сынаудан бұрын – өзінді түзе, көп сөйлеуден бұрын – терең ойлап, білгеніңмен мақтанудан бұрын – білмейтініңді мойында, дүние мен байлықтан бұрын – адамдықты жоғары қой. Өйткені заман қанша жерден өзгерсе де, адам баласының алдында тұратын ең басты, ең мәңгілік сұрақ ешқашан өзгермейді.

Абайдың ойымен айтқанда, әр адам үшін ең басты сұрақ: Адам болу деген не?

Құнанбайұлының туғанына – 181 жыл

Абайдың сүйіп, жар етіп алған екінші әйелі Әйгерімнен туған ұлы Тұрағұл, өзінің естелігінде жазғанындай, Абайдың отыз екі жасында дүниеге келген. Жастайынан әкесінің тәрбиесін көріп, өнер-білімге ерте ден қойған ол зерек те алғыр болып өсті. Әке өнегесінің арқасында орыс әдебиетімен ерте танысып, бұл тілді еркін меңгеріп, аудармашылықпен де айналысқан. Әкесі туралы мазмұнды әрі тиянақты естелік қалдырған Тұрағұлдың бұл жазбасы 1924 жылы Семейде Абайдың қайтыс болғанына 20 жыл толуына арналған жиын қарсаңында Мұхтар Әуезовтің өтінішімен жазылғаны белгілі. Бұл деректі әдебиеттанушы ғалым Мекемтас Мырзахметов нақтылаған. Биыл ұлы ақын Абай Құнанбайұлының туғанына 181 жыл толуына орай біз ойлы оқырманға Тұрағұлдың осы құнды естелігінен үзінді жариялауды жөн көрдік.

Тұрағұл ҚҰНАНБАЕВ

ӘКЕМ АБАЙ ТУРАЛЫ

Менің әкемнің биографиясына керекті сөздерді жинамақшы болған азаматқа менің әкемнің жалпы әдетті мінезін, салтын көрсетуге замандасының бір жолыққандағы қалпын, түрін, киген киімін, отырған-тұрғанын, сөйлеген сөзін, я қуанған я ашуланғанын жазбағы қажет екен. Менің әкемнің замандасында қаламға үйір, көрген-білгенін қағазға түсіре білері аз болған соң, амалсыз өзім жазбақты мойныма алдым. Әйтпесе, әкесінің әдет-ғұрыпын баласы жазбағы, менің білуімше, солақай секілді.

Мен бұрын мұндай сөзді жазып, я жазған адамның кітабын оқып, танысқан адам емес едім. Бір күнгі, бір жердегі көргенімді есіме алып жазғаныммен, сұраушы азаматтың көңіліндегі арманын ақтай алғандай емеспін. Сондықтан әкемнің өзімнің білген қадерімше жалпы мінезін алыстан алып, кең толғап жазғым келеді. Бұл сөзді керек қылған азамат, мол бұлдан керегін пішіп-қорытып алар.

Мен – әкемнің кіші жамағатынан туған тұңғыш баласымын. Әкем кіші жамағат алғанда бастапқы бәйбішесі өзінен 2-3 жас үлкен еді, ұлғайған кезімде өзімді күтуге қолайсыз болады деген шығар. Екінші, жалпы қолы жеткен, әлі келген адамға екі қатын алмақ ғұрып сықылдыланғандықтан да шығар.

Мен әкемнің 32 жасында, жастықтың алғашқы арыны басылып, жігіт ағасы болып қалған кезінде туғанмын. Мен әкемді танығанда, әкемнің жүзі ашық, ажары сыртында, көзі өткір, ашуы да, қуануы да жылдам, ширақ жанды адам еді. Мәжілісі қызықты, сауықшыл, дастарқаны аса мол еді. Бір іспен қызықтамай, жай, салбырап, шаруасын істеп отырмаушы еді. Маған десе малай, малшы, қызметкер қатыннан да болса, бір тәуір мінезін, қылығын тауып, жақсы көріп, ойнап-қалжыңдап отырар еді. Еш уақытта іші сүймеген, сенбеген адамымен мәжілістес болып, ұзақ отыра алмаушы еді. Ондай адамдармен бас қоспақ уақыт еріксіз кез келсе, ол уақытты өзіне абақтыдан кем көрмеуші еді. Сыйайлылыққа салиха, әдептіленіп аяғының басқанын аңдап, аузынан шыққан сөзін санап отыратұғын адамға да, уақытқа да риза емес еді. Жарқын жүзбен, ашық көңілмен қытықсыз келетұғын адамды аңсап сағынып, ондай адамы келгенде, баласы я туған бауыры келген кісідей қуанып қалушы еді.

Менің бала кезімде менің әкем қандайлық жылы шыраймен ойнап, қалжыңдап отырса да, көңілі қайтса, қытығына тисе ашуы да тез келіштігінен, ауылдағылар да, бәйбішелері де айғырмен ойнаған ат сықылды ойнаған болса да қорқынышы кеуделерінен кетпей қымсынып отырушы еді.

Ұйқысы шағын, жалпы халықтан кеш жатып, ерте тұру – жалпы әдеті. Төсегінің алдынан қалың постель төсетіп, оның үстіне көрпе салғызып, бір жағынан үлкен жастық қойғызып, көйлекшең, баска киім кимей, жастығына шынтақтап, кейде бауырына басып отырушы еді, қағаз шайдан басқа шай ішкен емес, қантсыз шай ішкенін көргенім жоқ. Бірақ ол қанты алдында жағады. Көп жегіш емес. Таңертеңгі шайына кейде жұмыртқа қостырып құйғызады, кейде самса пісіртеді, жеке бауырсақпен іше қоймаушы еді. Шайын стақанға құйғызып, ыстық күйінде ішпей, салқындаған кезінде жұта салушы еді.

Қазақ ойнайтын ойындар: дойбы, карта сықылды ойындардың бәріне де ілгергі қазақтың ойыншылары ретті ойнаушы еді, сөйтсе де мен білген кезде салынып, қызықтап ойнайтын ойыны тоғызқұмалақ еді. Қай-қайдағы Тобықты ішіндегі ойыншы шалдар келіп, ай жатып ойнап қайтушы еді. Сондай ойыншы шалдарының дәулеті нашарлары кейде соғымдық қой, тай, тайынша алып, я атқа мініп қайтқаны да болды. Көбінесе, ол шалдардың қыстығүні келіп жатқышы: Көрпөбай, Құттықожа, Қуаттың Қойбердісі, Мақыштың Ысмағұлы дегендер секілді.

Таңертеңгі шайды ішкен соң құмалақ басталып, менің әкем көйлекшең күйінде, басында тақиясы, бауырына ақ жастығын басып, құмалағын ойнап жатады. Күндіз келген ел арасының ретті адамдары да ойнаға кірісіп кетеді, құмалақтан кезек тимегендер, я ойнай білмейтіні, балалар өз алдына дойбы, я картаның дүкенін ашады. Құмалақта әкемді жеңген адам көргенім жоқ.

Біздің қазақтың уақытқа байлығынан бір әдеті – бір жерге жұмыспен барса, барған жұмысын барған жерден айтпай, не қонып, не түстеніп, енді аттанарында ғана айтады. Менің әкем елдің бұл әдетіне қарсы еді. Алыс жерден келген сый адам болмаса, ел арасының адамынан келген жерден жұмысын сұрап, бітіріп, енді отыра бер деп, өзі алаңсыз ойынна, я кітабына кіріп кетуші еді. Егер келген кісі сұраған жерден жұмысын айтпай, елдің әдетіне салып тығынып қалса, оған ыза болып, енді ол айтарлық кезегім келді деп жұмысын айтпақшы болғанда, бағана

Абай, отырғандар – қызы Пакизат, ұлдары Тұрағұл мен Дүбәкір, тұрғандар – Мағауия, Еркежан және Дүбәкірдің әйелі Камалия

сұрағанымда неге айтпадың деп ұрсып, кейде сөзін тыңдамай да қояды. Сұраған жерде жұмысын айтқан кісіге ырза болып қалады. Біздің елдің адамы бұл мінезіне үйренгендігінен неғып жүрсін деп сұраған жерден жүрген жұмысын айтатын болды.

Шаруа жағына көзінің қырын сирек салады. Күндіз-түні босатпайтын елдің жұмысынан қолы да тимейді. Шаруаның үш түрін ескеруші еді, жақсы қонысты таңдап қону, жақсы малшыны іздеп тауып, ақысын қымбатсынбай алу, жылқының аса ер өтіп кеткені бар ма – соны ғана қараушы еді. Жақсы ат, уә айғыр секілді жылқысы болмаса, жалпы жылқысын танымайды, қой мен түйені де сеніп салған қойшы, түйешісінен ғана сұрайды, әйтпесе, өзі мынау менің түйем, қойым деп бірін де танымайды, сиырды жиған кісі емес, сиыр қар теппейді, жаз болса үйдің маңайын былғайды деп, ол кездегі біздің елдің байларының бәрі де жимаушы еді.

Қалаға барғанда, үйіне керек-жарағын өзі алып, апарған малын өзі саудалап сатқан емес, ондай шаруасына ие қылып қойған жолдасы алып, сатады. Ақшасын қалтасына салып, не алғанын, несі қалғанын есептеп көрген емес. Ақшасы аз болса да, көп болса да атшысының қалтасында жүреді. Ақша бітті десе, қайда ұстадың деп есеп алу жоқ, қайтадан ақша тауып береді. Қалада жатқанда қасаптың етін жемей, қолынан малын сойғызып жеуші еді. Бір жолы қалада сойған жылқысының терісін сатқыза, сатып алған алыпсатар Матайбай Мәмбетбаласы деген жігіт мақтанамын деп айтыпты, сіздің кешегі бір жылқыңыздың терісінен үш теңге пайда қылдым деп, сонда менің әкем айтып еді деп өзі айтып келуші еді: «Мен саудагер кісі емеспін, мені ұялмаған арсыздың бәрі жейді» деп, мен бірдене айтайын деп едім, Айтқазы Жексенбайбаласы отыр еді, «тек» деп ымдаған соң үндемей ұялып қалдым деп.

Тұн болғанда әмсе біреуге ертегі айтқызып, я өзі айтып отырғыш әдегі бар еді. Біреуге айтқызғанда, бұрын есітпеген кісіше ынтасын сала тыңдап, әбден айтып болған соң, айтушының адасқан жері болса айтып береді. Қазақ ертегісінде есітпеген, білмеген ертегісі кем шығар, қазақтың ертегісінен бұрын қай жерлерде жүргені, көршілесі, күндес елдері кім екені, қарекеті не екені, елдің арманы, білімнің қандайлық кезінде шығарғандығы көрінеді деуші еді. Жас кезінде парсы жұртының ертегілерін: Иамшіт, Қаһарман сықылды кітаптарын да көп оқиса керек. Өзім көрген «Мың бір түннің» кітабын оқып, алғаш біздің елді «Мың бір түнмен» таныстырған кісі менің әкем еді. Орыс кітабындағы Густав әмір сықылды әңгіме кітаптарды оқып, елді таныстырды, біздің ел «Мың бір түнмен» жалығып, орыс романдарына әуестеніп кетті.

Жалпы ғадетінде: ақылынан гөрі махаббатын ардақтап, ақылдың суық сынынан қашып, көңіліне билетіңкіреп отырушы еді. Бірақ Құдайдың өзіне мол берген өткір сезімінің арқасында, айтпасақ та, не ойлап, разы яки наразы болып жүргенімізді бүлк еткізбей сезіп қоюшы еді.

Менің балам Жәбреилді әкемнің өлеріндегі науқасы басталғанында, менің шешем алып барып еді, әкем шақырды, туғалы көргені сол, жас бала шақырғанда дапылдап ұмтылып еді – қаны тартып, жүрегі сезіп тұр деп, қатты рахаттанып қалды. Мен – Жоқ, аға, немі біліп отыр дейсіз, әншейін ақымақтығынан ұмтылады ғой деп едім, «Сен білмейсің» деп мені тиып тастап, аузындағы шайнаған өрігінің етін баланың аузына салды.

Менің өзімнің де бес ауыз сөзді болса да білгеніме әкемнің осындай алыстан үміт қып қуанатұғын көңілі себеп болды, әйтпесе мұнан да әрі шірік болып қалғандай едім.

1889 жылы менің 14 жасымда үлкен шешемнен туған Райхан деген апамды, найман, Серікбай баласы Құдайбергенге беріп ұзатып, үйдің ішінің бәрі жолаушы кеткенде – әкеммен екеуміз ғана үйде қалдық. Бұл жылы әкемнің белсеніп ғылым жолына кіріскен жылы екен. Артынан абайлап қарасам, әкемнің әмсе үйде отырғандағы киіп отыратұғын, баяғы көйлек, басында тақиясы, оның сыртынан тысқа шыққанда кие салатын жап етер ақ елтіріден істелген, көк сатиннен тысталған көк бөркі. Анда-санда еті салқындаса жамылатұғын сары тоны бар. Таңертеңнен кешке шейін, көбінесе кітабын оқиды да ара-тұра жастықты бауырына басып, алдында ақ қағазы, қолында қарындашы, күңіреніп отырып өлең жазып тастайды, сол өлең жазардағы түрі: бір құсаға мінген кісідей өңі қашыңқырап, азырақ ентіккен кісідей танауы кебіңкіреп, көзі жасауранқырайды, естір-естілместей қып күңіренгеннің ішінде күбірленкіреп кеп, жазып кеп кеткенде көп тоқталып ойлана бермейді де, қайта сызып түзетпейді де, өлеңнің тығыны суырылып кеткенге ұқсайды.

Бір Алданғор деген ұрыны, «Ұрлығыңды қой!» деп қасына көгертіп алып, теңіне қосамын деп, әлгінің бір Мөңке деген әйел баласын асырап алған. Сол бала шайын құйып береді. Әлгі әйел балаға оңашада үйретіп қояды: «Мен қонақтарға сөйлеп-сөйлеп келіп, солай ма, Мөңке дермін, сонда сен «солай де», – деп.

Кешке сөз ұғар ма дегендей адамдар келіп қонақ болғанда қазақтың ойында жоқ, ғылымның үлгілі сөздерін сөйлеп-сөйлеп келіп: «Солай ма, Мөңке» десе, Мөңке! «солай» дейді, сонда әлгі қонақтар: «Япырай, мына баланың ұғып отырғанын қарашы», – деп таңырқап қалысады, кейде сөйлеп болған соң осы сөзімнің жалғанын тапсаңыздар, көк бөркімді берейін дейді, қонақтың қытығын тарқататұғын ойыны.

Мен сол жарты айдың шамасындай уақытта, жазған өлеңдерін жаттап, айтқан сөзін жалықпай тыңдап отырсам керек, менің соныма-ақ қатты қуанып, ырза болып, жолаушылар келгенде соларға мені: «Мынау адам болады екен, менің сөзімді ұғып жалықпай тыңдады», – деп мақтады.

Мен әкемнің аузынан шыққан сөзді пайғамбардың аузынан естігендей сеніп, адам болады екенмін деп, сол жылғы бастығымыз Шаһкерім қажы болып хақиқаты олай емес, былай деп таласып жататын санды шәкірттің қатарында болдым.

Жасында ашу мен махаббатты қатар қолданғандығынан, қатын-балалары да, ауыл-ауданы да, елдің адамдары да бір жағынан жылы махаббатты жомарт мінезін сүйіп, бір жағынан жазатайым болса ашуланып кететұғын мінезінен қорқып жүретұғын еді. Қай адам екі қатыным күндестесіп қалсын дейді, бәрі де күндестігін жоғалтқысы келетұғын шығар, бірақ жалпы адамның бұл тілегі қабыл бола бермейді ғой, менің әкемнің жоғарыдағы айтқан екі түрлі мінезінің күштілігінен шығар, менің шешем де күндестігін көрсете алған жоқ. Балаларының ойына күндестің баласымыз деген жаман ой кірген емес деп айта аламын.

Ұлғайған сайын әкемнің ашуы азайып, жұмсақ тарта берді, бұл жұмсатуды өзі еңбек қылып тапты. Әкесі қажының қайтпайтын қатты-суық мінезін сөгіп отырушы еді. Қорықпақ пен сүймек,

от пен су секілді бір жерде жиылмайды, адам сүйген адамның ақылын ұғып, сонан баһра алады, қорқытып, ұрсып айтқан ақыл дарымайды деп.

Көз алдында қандай ойын ойнап, күліп отырсақ тиіп-қақпай еркін еркелетіп отырады да, алдынан қашып, жасырынып, жаман-жәуіткермен ойнағымыз келгенін көрсе, қатты ренжіп ұрсып, былайша айтып сөгуші еді: «Адамға көбінесе үш алуан адамнан мінез жұғады, ата, ана, ұстаз, құрбысынан, солардың ішінде қайсысын сүйсе, содан мол алады. Сендердің менен жақсы көріп барғыларың келіп отырған жақсы құрбыларың қайсы?» – деп, ондай орыннан әйел бала есебінде тыю салып, қорғаштап өсіргісі келеді.

Бір ғадаты жақсы атқа, қыран құсқа құмар еді, өзі 2-3 жыл салтанатын келістіріп құсбегілерін, мергендерін сайлап құс салыпты. Балаларының әрқайсысына құс салғызды, бірақ ұзақ уақыт құсшы болғанымыз жоқ. Біреудікін алып, біреуге сапырып отырады. 250 шамалы құс қолыма келіп, кеткен шығар. «Тулақтың шолағындай» құс кергенім жоқ деп айтып отырушы еді. Сол кісінің осындай сапыргыш мінезі біздің елге жұғып, біздің ел бірінікін бірі алып, сапырылып жатқыш. Өз атымды өзім мінемін, өз құсымды өзім саламын деп, ат пенен құс секілді асылы бар кісі қаптап сеніп отыра алмаушы еді. Ендігі тарылып бара жатқан заманның қалай ауысарын кім біледі? Біздің Шыңғыстан басқа Тобықты Шыңғыстай емес, әйтсе де, басқа елден гөрі олар да бере алмай қалғанды ұятсынады. Бір жылы жайлауда біреудің бір қоңыр қасқа атын бес құлынды биесін беріп алды да, оған көңілі толмай, бауырға түскенде бес түйесін беріп Қуқұла деген Қаракесекте атағы шыққан атты алды. Сол секілді біреудің атына көңілі түсіп бұлдап алады да, тез жеріп, бір болымсыз адамға бере салғыш еді.

Жасында атқа болдырмайтын жүргіш болыпты, мен есімді білген кезде алысырақ жерге арба жегіп, 30-40 сырақ жерге шақырымдық жерге салт атпен жүруші еді. Жасында жылқы бағып отарға шығыпты, мен білгенде жалпы қазақтың байларынша ертелі-кешті малын аралап, жерін шалып, мал үшін атқа мінбеуші еді. Көбінесе үйде отырғандықтан ба, я жанын күтемін дегендіктен бе, ертерек еріншектік, көрлік иектеді ме, әйтеуір жалпы халықтан көп ерте аттан түсіп шау тартыпты.

Үлкен үйдегі келінін алып, үлкен үйге кірген соң өзге үйіне оқта-текте келетін болып, дәулеті мол жерде, ел ортасында үлкен үйде отыратын болды. Қысты күні бұрынғы бай-бәйбішесінің ауылымен екі арасы 45 шақырым, біздің ауылымызға 70 шақырым болды. Бұл екі ауылдағы бала-шағасын сағынып жазғы жайлауға бәрін бірге жайлатып алып жүргісі келеді.

Менің жоғарыдағы ашуын өзі еңбек қылып азайтты деп ойлаған себептерімнің бірі 97 жылы мамыр айының басында үлкен ауылға келсем әкем ұранқай үйінде екен. Әмсе жазғытұрым ыстық басталғанша, күзгі салқын бастала бергенде үлкен ақ үйін қонаққа, басқа ас-суға босатып, өзі ұранқай дейтұғын төрт қанат кішірек үйге кіріп ақ жапаны жиғызып алып, көп үзбей от жаққызып, жер төсегінің алдынан қалың постел төсетіп, оның үстіне көрпе салғызып, көйлегінің сыртынан айналасына қара құлынның жарғасын ұстатқан сары тонын жамылып отыр екен, алдында қазан асып, астына жапа қалап от жағып қойыпты. Үйдің сол жағында кішірек қара саба емізіктеп тұр, қазанның есік жағында самауыры қайнап, жапаның шоғында бырқ-бырқ қайнап шөйнек тұр.

Мен сәлем беріп кіріп келгенде, сәлемімді алар-алмастан: «Сыртқа шығасындар ма», – деді. Мен: «Аға-ау, біздің түйеміз сыймайды ғой», – дедім. Мен түйе жинап берейін, сыртқа шығындар», – деді. Сол үйде отырған Оразалы деген балауа жігітті Есіркеп деген сыбайласы ауылға жіберді, үш түйесін берсін, біздің кіші ауыл артып жайлауға шығады, түйесін ақсатпай, жауратпай бергіземін деді. Ол Есіркеп біздің Ырғызбайдың төрт баласының ішіндегі ең азы, нашары Жортар деген кенжесі болады. Есіркеп сол Жортардың Арқат деген құлының баласы, Есіркепке орташа мал біткен адам, Жортардың балаларының ішіп-жегенінен қашып 2-3 жылдан бері әкемді паналап отырушы еді. Оразалыға түйем жоқ деп, түйе бермей жіберіпті. Сонда менің әкем, азырақ үндемей отырыңқырап, аздан соң басын көтеріп күлімсіреген шыраймен айтыпты: құдай, бергеніне тәуба, мен мұсылман екенмін. Егер осы Есіркеп Тәкежанның қасында отырып, Тәкежан осы менше түйе сұратып жіберсе, түйем жоқ деп түйесін бермей жібере алмас еді. Бұл түйе бермегеніме Абай ашуланып ештеңе етпейді деп менің жұмсақ мінезіме сеніп бермей отыр деп қуанып қалды.

ИНВЕСТИЦИЯҒА НЕГІЗДЕЛГЕН ДАМУ

Алматы облысының әкімі Марат Сұлтанғазиевтің төрағалығымен және ҚР Сыртқы істер министрінің орынбасары Әлібек Қуантыровтың қатысуымен өңірлік инвестициялық штаб отырысы өтті. Онда облыста қолға алынған инвестициялық жобалар мен оларды іске асыру барысында туындаған мәселелерді шешу жолы талқыланды, – деп хабарлайды Алматы облысы әкімінің баспасөз қызметі.

Инвестициялар көлемі бойынша өңір республикада 6-орында тұр. Жыл басынан бері жалпы құны 121,7 млрд теңге болатын 35 инвестициялық жоба жүзеге асырылған. Жыл соңына дейін тағы 77 инвестициялық жобаны іске асыру жоспарланған. Оның жалпы құны – 627 млрд теңге.

Жиын барысында аймақ басшысы Президент тапсырмасына сәйкес 2026 жылдың басында өңірлік инвестициялық штаб құрылғанын айтты. Оның құрамына Президент Әкімшілігінің өкілдері, облыс прокуроры, облыстық басқармалар мен аумақтық департаменттер, «Қазақ Инвест» ұлттық компаниясы, Кәсіпкерлер палатасы, салық органдарының басшылары енгізілген.

Әлібек Сәкенұлы өз сөзінде инвестиция тартудың жаңа тәсілдері туралы баяндап, бұл бағытта өңірде атқарылып жатқан жұмыстарды жоғары бағалады. Айтуынша, Үкімет 2029 жылға қарай ұлттық экономикадағы қаржыны 450 млрд АҚШ долларына жеткізіп, шетелден кемінде 150 млрд АҚШ доллары көлемінде инвестиция тартуды көздеп отыр.

«Бүгінде Алматы облысында отандық және шетелдік инвестиция тарту бағытында жүйелі әрі белсенді жұмыс жүргізілуде. Соның нәтижесінде бірқатар ірі жобалар іске асырылуда. Олардың қатарында «PepsiCo Central Asia», «Carlsberg Kazakhstan», «Mars Petcare Kazakhstan», «YTO Express» сияқты компаниялардың жобасы бар. Бұл өндіріс қуатын арттыруға, озық технологияларды енгізуге және бәсекеге қабілетті өнім шығаруға бағытталған», – деді министрдің орынбасары.

Штаб отырысы одан әрі сұрақ-жауап форматында жалғасып, қатысушылар өз ұсыныс-пікірлерін ортаға салды.

Жиынды қорытындылаған Марат Елеусізұлы:

– «Біздің басты мақсатымыз – тек инвестиция көлемін ұлғайту емес, сонымен бірге аймақ экономикасының ұзақ мерзімді өсімін қамтамасыз етуге ықпал ететін сапалы жобаларды жүзеге асыру», – деп бұл бағыттағы жұмыстар алдағы уақытта да жүйелі түрде жалғасатынын айтты.

<https://www.gov.kz/>

«*Ауылдағы ақиқат*»

ШАЛҒАЙ АУЫЛДЫҢ ШЫНАЙЫ ЖАҒДАЙЫ

Жамбыл ауданына қарасты Мәтібұлақ ауылдық округінің құрамындағы елді мекендер де өткеннің өнегесін бүгінге жеткізген қасиетті қоныстар. Бұл өңірлер бір жағынан ғасырлар қойнауынан сыр шертетін тарихи мұрасымен ерекшеленсе, екінші жағынан қазіргі заманның сан алуан тыныс-тіршілігі мен түйіні тарқамаған мәселелерін қатар арқалап келеді. Кезінде атағы алысқа жайылған «Дегерес» асыл тұқымды жылқы зауыты мен «Рославль» қой совхозының гүлденген дәуіріне куә болған бұл ауылдардың әрқайсысының өзіндік тарихы мен тағдыры бар.

Еспе – округке қарасты шағын ауыл, аудан орталығынан 130 шақырым, ал Мәтібұлақ ауылынан 55 шақырым қашықтықта орналасқан. Жері негізінен жазық, аласа

төбешіктер мен адырлы келеді. Топырағы бозғылт сұр түсті болғандықтан жусан, ши, бетеге мен бозжусан бітік өседі. Ауыл атауы сайын дала төсінде үзбей соғып тұратын желмен байланыстырылып, «жел есіп тұратын ауыл» деген ұғымды білдіреді. Еспе маңындағы Қаракұдық сайы тарихшылар мен археологтардың қызығушылығын ежелден тудырып келеді. 1952 жылы А.Максимова бастаған Жетісу археологиялық отряды қазба жұмыстарын жүргізіп, б.з. І ғасырына жататын қыш бұйымдар мен тас пен топырақ үйіндісінен тұрғызылған 7 оба (4 қорған және 3 қоршау) тапқан. Обалардан басы құбылаға қаратылған адам сүйектері мен әсемдік заттар шыққан. Қазіргі таңда бұл ауылда 21 отбасы, жалпы саны 66 адам тұрады. Оның ішінде 8 зейнеткер мен 2 көпбалалы отбасы бар. Ауылдың жалпы жер көлемі 23 650 гектарды құрайды. Тұрғындар негізінен мал шаруашылығымен айналысады. Аталмыш елді мекеннің аудан орталығынан тым шалғай жатуы (130 шақырым), инфрақұрылым мен жұмыс орындарының тапшылығы халықтың әлеуметтік тұрмысын қиындатып, ауылдың күн санап сиреуіне әсер етіп отыр.

Ал, бұрынғы «77 разъезд» аталған **Жайлау** ауылы 1954 жылы «Рославль» совхозы құрылған кезде № 3 бөлімшенің күздік

жайлауы болған. Шөбі қалың, жері құнарлы болғандықтан ел арасында «Жайлау» аталып кеткен. Әлеуметтік жағдайына тоқталсақ, Жайлау ауылында 12 отбасы, барлығы 39 адам ғұмыр кешуде. Олардың қатарында 7 зейнеткер, 1 көпбалалы отбасы және «Алтын алқа» иегері бар. Ауыл теміржол бойында орналасса да, тұрғындардың дені негізгі кәсіп ретінде мал шаруашылығымен айналысады. Шалғайдағы шағын бекеттің де өзіндік әлеуметтік қиындықтары, жұмыссыздық пен жастардың қалаға кету үрдісі басты проблема күйінде қалып отыр.

1954 жылы «Рославль» қой совхозының 4 бөлімшенің бірі ретінде құрылған **Қарабастау** ауылының атауы елдің ауыз су мәселесін шешу үшін қара тасты бірнеше адам көтеріп, шымырлап шыққан бастаудың көзін ашуына байланысты қойылған. Ауыл маңында ЮНЕСКО-ның мәдени мұралар тізбесіне енген, әлемге әйгілі «Таңбалы» мемлекеттік тарихи-мәдени табиғи қорық музейі орналасқан. Қарабастаудан 4 шақырым қашықтықтағы бұл қорықтың жалпы жер көлемі 3 800 гектарды құрайды. 1957 жылы археолог А.Г.Максимова зерттей бастағаннан кейін А.Н.Марьяшев, А.Г.Медоев және А.Е.Рогожинский еңбек сіңірген бұл ашық аспан астындағы мұражайда қола дәуірінен жеткен 400-ден астам жартас суреттері (петроглифтер) сақталған. Шетелдік туристер мен мектеп оқушылары бұл жерге жиі келіп, тарихпен сусындайды.

Қарабастауда 21 отбасы, 59 адам тұрады. Оның ішінде 9 зейнеткер, 1 көпбалалы отбасы, «Алтын алқа» және «Күміс алқа» иегерлері бар. Ауылдың жалпы жер көлемі – 23 474

гектар. Әлемдік деңгейдегі туристік нысанның іргесінде отырса да, ауылдың өз ішіндегі инфрақұрылымның әлсіздігі, халықтың әлеуметтік жағдайын көтеру қажеттілігі және жұмыс орындарының тапшылығы өзекті күйінде қалып отыр. Туризм әлеуеті бола тұра, бұл өңір де әлеуметтік-экономикалық жағынан артта қалған аймақтардың қатарынан көрінуде.

Аудан орталығы Ұзынағаштан 50 шақырым, округ орталығынан 17 шақырым қашықтықта жартасты тау беткейінің етегіне орналасқан **Жартас** ауылында 1964 жылы тас ұнтақтайтын зауыт салынып, «Бурлышоқы» тауының өзегі

жарылып карьер жасалғаннан кейін ауыл тұрғындары оны «Жартас» атап кеткен. Қазіргі таңда Жартаста 12 отбасы, 61 адам тұрады. Оның ішінде 3 зейнеткер, 3 көпбалалы ана, «Алтын алқа» мен «Күміс алқаның» 2 иегері бар. Жер көлемі – 14 549 гектар. Ауылдың өсіп-өнуіне жеке кәсіпкер Асланбек Сәрсембаев пен көпбалалы аналар Баймұхамбетова Гүлмира, Тамаева Жанат айтарлықтай үлес қосуда. Алайда өндірістік ортаның сарқылуы мен шалғайлық салдарынан ауыл тұрғындары күнделікті тұрмыста әлеуметтік-экономикалық қиындықтарды бастан кешуде.

Қызылтаң елді мекені Мәтібұлақ пен Шилібастау ауылдарының орталығында, теміржол бойында орналасқан шағын бекет. Атауы «қызылдар өкіметі әкелген жаңа таң» немесе теміржолшылардың таң шапағында жұмысқа шығуымен байланыстырылады. Қызылтаңда қазір бар болғаны 4 отбасы, 11 адам тұрады. Оның ішінде 2 зейнеткер мен 1 көпбалалы отбасы бар. Жер көлемі – 6 255 гектар. Тұрғындардың негізгі кәсібі – мал шаруашылығы және қатынас құралы ретінде теміржолды пайдалану. Тұрғындар санының тым аз болуы (небәрі 11 адам), әлеуметтік инфрақұрылымның мүлде болмауы бұл шағын бекеттің болашағын көмескілендіріп, жойылып кету қаупін тудырып отыр.

Ал атауы ши түбінен шыққан бастауға байланысты қойылған **Шилібастау** ауылы округтегі ең үлкен әрі халқы тығыз қоныстанған

орталықтардың бірі. Қордай-Мәтібұлақ-Жартасты-Таңбалытас көне керуен жолының бойында орналасқан. Бүгінде мұнда 544 адам тұрады. Тұрғындар арасында 49 зейнеткер, 27 мұғалім, 98 оқушы, 17 көпбалалы отбасы және «Алтын алқа» мен «Күміс алқа» наградаларының 19 иегері бар. Жер көлемі – 7 851 гектар. Ауылда мешіт және 2006 жылы пайдалануға берілген екі қабатты Шилібастау орта мектебі жұмыс істейді (онда 100 оқушыға 30 мұғалім білім береді). Өзге шағын ауылдарға қарағанда әлеуметтік жағынан әлдеқайда дамығанымен бұл ауылда жұмыс орындарын көбейту, жастарды тұрақтандыру және жол-көлік қатынасын жақсарту сияқты өзекті сұрақтар әлі де шешімін күтуде.

Бүгінде бұл шалғай ауылдардың тыныс-тіршілігінде түйткілді мәселелер аз емес. Әсіресе, Еспе, Жайлау, Жартас және Қызылтаң секілді шағын елді мекендердегі халық санының жыл санап азаюы үлкен алаңдаушылық туғызады. Кейбір ауылдарда небәрі бірнеше отбасының ғана қалуы – ауылдардың болашағына төнген нақты қауіптің белгісі. Инфрақұрылымның әлсіздігі, аудан орталығынан алыс орналасуы, тұрақты жұмыс орындарының тапшылығы,

әлеуметтік және мәдени нысандардың жоқтығы жастардың туған жерден үдере көшуіне ықпал етуде. Соның салдарынан ауылдардың демографиялық әлеуеті әлсіреп, экономикалық белсенділігі төмендеп барады.

Шалғай ауылдардың бірқатарында ауыз су, жол сапасы, интернет пен ұялы байланыс, қоғамдық көлік қатынасы, медициналық қызметтің қолжетімділігі сияқты тұрғындардың күнделікті тұрмыс сапасына тікелей әсер ететін мәселелер әлі де толық шешімін таппаған. Мал шаруашылығымен күнелтіп отырған халық үшін жайылымдық жерлерді тиімді пайдалану, ветеринариялық қызметтің сапасын арттыру, мал өнімдерін өткізу нарығын кеңейту де маңызды міндеттердің қатарында. Мемлекеттік бағдарламалар арқылы кәсіпкерлікті дамытуға, жаңа жұмыс орындарын ашуға және ауыл жастарын туған жерде тұрақтандыруға бағытталған нақты жобалардың қажеттілігі барған сайын артып келеді.

Сонымен қатар, Қарабастаудағы әлемге әйгілі «Таңбалы» мемлекеттік тарихи-мәдени табиғи қорық-музейі мен Еспе маңындағы көне археологиялық ескерткіштер бұл өңірдің туризм саласын дамытуға зор мүмкіндік беретінін аңғартады. Алайда табиғи және тарихи әлеуеттің толық пайдаланылмай отырғаны байқалады. Туристерге қолайлы инфрақұрылым қалыптастыру, жолдарды жақсарту, қызмет көрсету нысандарын ашу, жергілікті тұрғындарды туризм саласына тарту арқылы бұл ауылдардың әлеуметтік-экономикалық жағдайын едәуір жақсартуға болар еді.

Мақаланы әзірлеу барысында Мәтібұлақ ауылдық округі әкімдігінен елді мекендерді дамыту бағытында атқарылған жұмыстар, жүзеге асырылған жобалар мен алдағы жоспарлар жөнінде мәлімет алуға талпыныс жасалғанымен, бұл бағытта нақты ақпарат ұсынылмады. Соның салдарынан мемлекеттік бағдарламалардың орындалу барысы, инфрақұрылымды жаңғыртуға бөлінген қаражаттың игерілуі, тұрғындардың әл-ауқатын арттыруға бағытталған іс-шаралардың нәтижесі туралы жан-жақты мәлімет беру мүмкін болмады.

Халық үшін ең маңыздысы – шешілмей келе жатқан мәселелердің нақты шешімін табуы. Сондықтан шалғай ауылдарды дамыту тек статистикалық көрсеткіштермен ғана емес, тұрғындардың өмір сүру сапасын жақсартатын нақты жобалармен өлшенуі тиіс. Жол, ауыз су, байланыс, медицина, білім, жұмыспен қамту және кәсіпкерлікті қолдау бағытындағы кешенді жұмыстар жүйелі түрде жүзеге асқанда ғана бұл ауылдардың тынысы кеңейіп, тұрғындардың туған жерге деген сенімі нығая түспек.

Атамекеннің шырағын сөндірмей, ата қоныстың түтінін түзу түтетіп отырған ауыл тұрғындарының тұрмысын жақсарту – ортақ жауапкершілік. Тарихы терең, табиғаты көркем, туристік әлеуеті мол бұл өңірлер мемлекет назарынан тыс қалмауы тиіс. Бүгін шалғай ауылдарды сақтап қалуға бағытталған нақты қадамдар жасалса, ертең олардың қайта түлеп, өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуына серпін берері сөзсіз.

Жамбыл - 180

Грузин баласы ЖАМБЫЛ

Аңсаған көңілім беріле,
Бүгілген бeлім керіле.
Сапар шегіп, жол тарттық
Сүйікті Кавказ еліне.
Ағайыным, жаннатым
Жал, құйрығым, қанатым
Грузия дана халқына
Арнаймын сәлем шарқ ұра! –
Жамбыл ақынның бұл жыр шумақтары Грузияға барған сапарында айтылған еді.

1937 жылы грузин халқының ұлы ақыны Шота Руставелидің атақты «Жолбарыс терісін жамылған батыр» дастанының жазылғанына 750 жыл толуын бүкіл Кеңес халқы болып үлкен мереке ретінде кеңінен атап өтті. Грузия астанасы Тбилиси қаласында өткен бұл тойға Жамбыл бастаған қазақ ақындарының делегациясы қатысты. Делегация құрамында Жамбылдан басқа қазақ ақын-жазушыларынан Т.Жароков, М.Қаратаев, Кенен Әзірбаев т.б. бар еді. Грузин халқы Жамбылды ерекше құрметпен қарсы алды. Осы сапарда Жамбыл Кавказ тауларының ғажайып көркем табиғатын көрді, туысқан грузин халқының өмірімен, ежелгі дәстүрлерімен танысты. Сол тұста туған «Ақынға», «Кавказ», «Сәлем саған, Кавказ», «Өмір туралы» атты өлеңдері кейін бүкіл Одақ оқырмандарына кеңінен мәлім болды. Кең-байтақ елдегі халықтардың достығын келісті етіп жырлады. Жамбыл осы сапарында әдебиет пен өнердің көптеген өкілдерімен танысып, пікірлеседі. Онда әлемнің түкпір-түкпірінен келген зиялы қауыммен жүздесіп, қазақтың әдебиеті мен өнерін паш етеді.

♦ «101» хабарлайды

Табиғатты өрттен сақтайық!

Жаз мезгілінің келуімен бірге табиғатта өрт қаупі артады. Әсіресе, шілде-тамыз айларында ауа райының ыстық, құрғақ болуы шөптің, орман және дала алқаптарының тез тұтанып, өртке ұшырауына себеп болады. Осыған байланысты өрт қауіпсіздігін сақтау – әрбір азаматтың міндеті.

Бұл кезеңде кез келген ашық от көзін пайдалану (мангал, от жағу, коқыс өртеу) аса қауіпті.

Негізгі қауіпсіздік шаралары:

- Коқыс пен құрғақ шөпті өртеуге болмайды;
- Орман және дала алқаптарында от жағуға, темекі шоғын тастауға тыйым салынады;
- Ауылдық жерлерде үй ауласын, жол жиектерін құрғақ шөптен тазарту қажет;
- Автокөліктердің шығарындыларынан болатын ұшқын көздерін болдырмау керек;
- Балаларды бақылаусыз қалдырмау қажет.

Өрт туындаған жағдайда дереу 101 немесе 112 телефон нөміріне хабарлаған жөн.

Бұл шаралар өрттің алдын алуға, адамдар мен мүлікті қорғауға бағытталған. Әрбір азаматтың жауапкершілігі мен қырағылығы – қауіпсіздіктің кепілі.

- Ауылдық жерлерде үй ауласын, жол жиектерін құрғақ шөптен тазарту қажет;
- Автокөліктердің шығарындыларынан болатын ұшқын көздерін болдырмау керек;
- Балаларды бақылаусыз қалдырмау қажет.

Өрт туындаған жағдайда дереу 101 немесе 112 телефон нөміріне хабарлаған жөн.

Бұл шаралар өрттің алдын алуға, адамдар мен мүлікті қорғауға бағытталған. Әрбір азаматтың жауапкершілігі мен қырағылығы – қауіпсіздіктің кепілі.

Жамбыл аудандық ТЖБ.

НАЗАР АУДАРЫҢЫЗ!

Жамбыл ауданының аумақтық сайлау комиссиясы «Тұрар Рысқұлов атындағы орта мектеп» ғимаратында жүргізілген жөндеу жұмыстарының аяқталуына байланысты №263 және №264 сайлау учаскелерінің орталықтары бұрынғы мекенжайына қайта көшірілгенін хабарлайды. Аталған учаскелер бұған дейін уақытша түрде Дүйсенбиев көшесі жағындағы (мектептің артқы қақпасы) интернат ғимаратында орналасқан болатын. Қазіргі таңда олар Ұзынағаш ауылы, Сүйінбай көшесі №27 мекенжайындағы мектеп ғимаратында жұмысын жалғастырады.

НАСЛЕДСТВО

*** Открылась наследственная масса после смерти Коптенова Жеткербай Кеулиджаевича, 28 июня 1963 года рождения, умершего 26 июня 2026 года. Наследников просим обращаться к нотариусу Сыдыковой Сандугаш Канатовне, по адресу: Алматинская область, Жамбылский район, с.Узынагаш, ул.Саурық батыра 183 «А», до 26 декабря 2026 года.

*** Открылась наследственная масса после смерти Толкынұлы Айбын, 23 октября 2009 года рождения, умершего 18 июля 2026 года. Наследников прошу обратиться к нотариусу нотариального округа Алматинской области Баймбетовой Салтанат Мухаметкалиевне, по адресу: Алматинская область, Жамбылский район, с.Узынагаш, ул.Караш батыра 115 «А».

– дейді сәбидің әжесі.

Тағы бір айта кететін жайт: 2016 жылы Жамбыл а т а м ы з ы ң 170 жылдық мерейтойының қ а р с а ң ы н д а Г р у з и я д а н делегация келді. Осы тақырып т ө ң і р е г і н д е э к с к у р с и я жүргізіп жатқан

кезде «Бала Жамбылдың» суретіне ерекше көзі түскен делегаттардың бірі тандана қарап тұрып, Грузия елінде Жамбыл атты есімнің әлі күнге дейін жалғасын тауып жатқандығы туралы айтып өтті.

Қорыта келе Жамбыл атамыздың мына бір өлең шумағымен аяқтағымыз келеді. Енді бүгін қарасам, Айналам бақыт кең жатыр. Бір-бірімен туысқан, Қол ұстасқан ел жатыр. Қазақ, қырғыз, өзбектер, монғол, ұйғыр, дүнгендер, Армян, калмақ, грузин, Орыс пенен, украин, Терезесі тең жатыр», – дейді абыз ақын. **Нәзира ҚОЗБАҒАРОВА,** Жамбыл Жабаев атындағы әдеби-мемориалды музейінің ғылыми қызметкері.

Заң мен тәртіп

Комплаенс қызметі – ашықтық пен әділдік кепілі

Қазіргі таңда елімізде заңның үстемдігін қамтамасыз ету, қоғамда адалдық құндылықтарын нығайту және азаматтардың мемлекеттік институттарға деген сенімін арттыру – мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев айқындаған «Заң мен тәртіп» қағидаты осы мақсатқа жетудің негізгі тетігі болып табылады.

Бұл қағидат денсаулық сақтау саласында ерекше маңызға ие. Себебі әрбір азамат медициналық көмекке жүгінген кезде ең алдымен әділдікке, ашықтыққа және заң талаптарының сақталуына сенім артады.

Осы бағыттағы жұмыстарды жүйелі түрде жүзеге асыруда комплаенс қызметінің рөлі ерекше. «Алматы облысы денсаулық сақтау басқармасы» мемлекеттік мекемесінің шаруашылық жүргізу құқығындағы Қарғалы ауылының «Аудандық ауруханасы» мемлекеттік коммуналдық кәсіпорны комплаенс-офицері Масанова Айнаш Алексейқызы ұйымда заң талаптарының сақталуын қамтамасыз ету, сыбайлас жемқорлықтың алдын алу және адалдық мәдениетін қалыптастыру бағытында тұрақты жұмыс жүргізіп келеді.

Комплаенс қызметінің негізгі мақсаты – құқық бұзушылықтарды анықтау ғана емес, ең алдымен олардың алдын алу. Осыған байланысты медициналық ұйымда сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін төмендетуге бағытталған кешенді іс-шаралар тұрақты түрде өткізіліп келеді.

Жыл бойы қызметкерлер арасында Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасы, қызметтік әдеп қағидалары, мүдделер қақтығысының алдын алу, сыйлықтар қабылдауға жол бермеу және заң талаптарын сақтау мәселелері бойынша түсіндіру жұмыстары ұйымдастырылады. Әрбір жаңа қызметкер ұйымның ішкі нормативтік құжаттарымен таныстырылып, адал қызмет қағидаттарын ұстануға міндеттеледі.

Комплаенс-офицер Айнаш Алексейқызының бастамасымен ішкі сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне талдау тұрақты түрде жүргізіледі. Бұл жұмыс барысында ұйым қызметінің барлық маңызды бағыттары жан-жақты зерттеліп, тәуекелдер анықталған жағдайда оларды жою бойынша нақты ұсынымдар әзірленеді. Мұндай тәсіл заң бұзушылықтардың алдын алуға және басқару шешімдерінің ашықтығын арттыруға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар дәрілік заттарды тағайындау, еңбекке уақытша жарамсыздық парақтарын рәсімдеу, ақылы медициналық қызметтердің көрсетілуі, мемлекеттік сатып алу рәсімдері, қызметтік әдеп талаптарының сақталуы және азаматтардың өтініштерін қарау бағыттары бойынша тұрақты мониторинг жүргізіледі.

Қоғамдық тыңдаулар

2026 жылғы 18 қыркүйек күні сағат 12:00-де Алматы облысы, Жамбыл ауданы, Үнгіртас ауылдық округі, Үнгіртас өндірістік аймағының № 1 ғимаратында орналасқан «Нью Лайф.КЗ» ЖШС-нің ұсақтау-сұрыптау кешенінің аумағында жария талқылау арқылы қоғамдық тыңдау өткізіледі. Қоғамдық тыңдауда Алматы облысы, Жамбыл ауданы, Үнгіртас ауылдық округі, Үнгіртас өндірістік аймағының № 1 ғимаратында орналасқан «Нью Лайф.КЗ» ЖШС-нің ұсақтау-сұрыптау кешенінде құм-киыршықтас қоспасын қайта өңдеу арқылы киыршық тас өндіру жөніндегі Қоршаған ортаны қорғау бөлімі, Рұқсат етілетін шығарындылар нормативтерінің жобасы, Қалдықтарды басқару бағдарламасы, Өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы және Табиғатты қорғау іс-шараларының жоспары қаралады.

Әсер ету аймағының географиялық координаттары: ендігі – 43°18'48.3996", бойлығы – 76°00'30.8861".

Қатысушыларды тіркеу 60 минут бұрын жеке басын куәландыратын құжат арқылы жүргізіледі.

Онлайн қатысу үшін Zoom платформасының сілтемесі: <https://us05web.zoom.us/j/2904175526?pwd=Er3CDnCG4tgAgOWAcGIZoGUouoZjkR.1&omn=86721337127>

Конференция идентификаторы: 290 417 5526

Кіру коды: 12345678

Бастамашы туралы мағлұматтар: «Нью Лайф.КЗ» ЖШС

(БСН 160540020806), Телефон: +77077510108

Жобаны әзірлеуші «ECO.PROJECT» ЖК, Алматы облысы, Талғар ауданы, Талғар қаласы, Новостройка көшесі, телефон +77017626612, e-mail: aliya_86_30@bk.ru

Жергілікті атқарушы орган: Алматы облысының табиғи ресурстар және табиғатты пайдалануды реттеу басқармасы. e-mail: priroda_alm@bk.ru.

Жоба бойынша құжаттама БЭП-те орналастырылған: <https://ndbecology.gov.kz/> және ЖАО <https://www.gov.kz/memleket/entities/almobl-tabigat>

Мүдделі тұрғындардың ескертулері мен ұсыныстары: <https://ndbecology.gov.kz/> электронды пошталары арқылы қабылданады.

Қосымша ақпаратты +77017626612 байланыс телефоны арқылы анықтауға болады.

Общественные слушания

18 сентября 2026 года в 12:00 часов на территории дробильно-сортировочного комплекса ТОО «Нью Лайф.КЗ», расположенного по адресу: Алматинская область, Жамбылский район, Унгуртасский с.о., с.Унгуртас, Промышленная зона Унгуртас, зд.№1 состоится общественные слушания в форме открытого собрания по проектам РООС, НДВ, ПУО, ПЭК и ППМОО для производства щебня путем переработки песчано-гравийной смеси на ДСК ТОО «Нью Лайф.КЗ», расположенного в Алматинской области, Жамбылского района, Унгуртасский с.о., с.Унгуртас, Промышленная зона Унгуртас, зд.№1.

Географические координаты территории воздействия: ширина – 43°18'48.3996", долгота – 76°00'30.8861".

Регистрация участников за 60 минут при предъявлении документа, удостоверяющего личность.

Подключиться к конференции Zoom:

<https://us05web.zoom.us/j/2904175526?pwd=Er3CDnCG4tgAgOWAcGIZoGUouoZjkR.1&omn=86721337127>

Идентификатор конференции: 290 417 5526

Код доступа: 12345678

Реквизиты инициатора: ТОО «Нью Лайф.КЗ»

БИН 160540020806, Телефон: +77077510108

Разработчик проектов ИП «ECO.PROJECT», Алматинская обл., Талгарский район, г. Талгар, ул. Новостройка, дом 5, тел.+77017626612, e-mail: aliya_86_30@bk.ru

Местный исполнительный орган: Управление природных ресурсов и регулирования природопользования Алматинской области. e-mail: priroda_alm@bk.ru.

Документация по проекту размещена на ЕЭП: <https://ndbecology.gov.kz/> и на сайте МИО <https://www.gov.kz/memleket/entities/almobl-tabigat>

Предложения и замечания принимаются на сайте <https://ndbecology.gov.kz/>

Дополнительную информацию можно получить по номеру телефона: +77017626612

Халықпен ашық байланыс орнату да комплаенс қызметінің маңызды міндеттерінің бірі. Пациенттер арасында сауалнамалар өткізіліп, олардың ұсыныстары мен пікірлері ескеріледі. Медициналық ұйымда сенім телефоны жұмыс істейді, ақпараттық бұрыштар ұйымдастырылған, ресми интернет-ресурстар мен әлеуметтік желілер арқылы халыққа қажетті ақпарат тұрақты жарияланып келеді.

Сыбайлас жемқорлықтың алдын алуда цифрландырудың да маңызы зор. Электрондық қызметтердің кеңінен енгізілуі, қолма-қол есеп айырысуды азайту және бақылау тетіктерін жетілдіру медициналық қызметтердің ашықтығын арттырып, тәуекелдерді төмендетуге ықпал етеді.

Комплаенс қызметінің басты ұстанымы – жазалау емес, алдын алу. Сондықтан әрбір қызметкерге заң талаптарын түсіндіру, құқықтық мәдениетті қалыптастыру және ұйымдағы адалдық құндылықтарын нығайту жұмыстары үздіксіз жүргізілуде.

Айнаш Алексейқызы: – «Заң мен тәртіп – тек мемлекеттік саясаттың қағидаты ғана емес, әрбір медицина қызметкерінің күнделікті қызметіндегі басты ұстанымы болуы тиіс. Пациенттердің сенімі – біздің ең үлкен жауапкершілігіміз. Сондықтан әрбір шешім заңға, әділдікке және ашықтық қағидаттарына негізделуі қажет», – дейді.

Иә, заңға құрмет, кәсіби жауапкершілік және адал еңбек – сапалы медициналық қызмет көрсетудің берік негізі. Әрбір қызметкер осы қағидаларды басшылыққа алған жағдайда ғана халықтың медицина саласына деген сенімі артып, «Заң мен тәртіп» қағидаты қоғам өмірінде нақты жүзеге асады.

«Атамекен-ақпарат»

«ЖАМБЫЛ АТАМЕКЕН» ЖШС

Директор
Айнабекова М.Б.

Бас редактор
Өйгерім ӘБУ

Дизайнерлер
Мадина Тоқтасынова
Айнұр Қойкелова

• Газет – 2017 жылғы қарашаның 9-да Қазақстан Республикасы Ақпарат және коммуникация министрлігі, байланыс, ақпараттандыру және бұқаралық ақпарат құралдары саласындағы мемлекеттік бақылау комитетінде тіркеліп, мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілі басылымды есепке қою, қайта есепке алу туралы № 16738-Г Куәлігі берілген.

МЕКЕНЖАЙЫМЫЗ: 040600, Ұзынағаш ауылы, Мақатаев көшесі, 164 «А»

үй. Телефондар: бас редактор – 2-44-28, 2-44-29, жалпы бөлім – 2-44-25, есепші – 2-44-27, факс-8 (72770) 2-44-28

Электрондық поштасы: 1932Atameken@bk.ru

• Осы шығарылымның таралымы – 7000 дана. Тапсырыс – 32 (1792)

• Индекс – 65264. Көлемі – 2 баспа табақ.

• Газет аптасына бір рет, сенбі күні шығады.

• Суреттердің сапасына редакция жауапты.

• Жарнама, хабарландыру берушілер оның мазмұны мен мәтіні үшін өздері жауапты.

• Газетке жарияланған кейбір суреттер мен мәліметтер интернет жүйесінен алынды.

• Газетте жарияланған мақалаларды редакцияның жазбаша рұқсатынсыз жазуға болмайды.

• Автордың пікірі – редакцияның түпкілікті көзқарасы емес.

• Газет редакцияда компьютермен теріліп, «Алматы-Болашақ» акционерлік қоғамының баспаханасында офсеттік тәсілмен басылады.

Тел: 378-42-00, факс: 378-36-76.

Алматы қаласы, Сәбит Мұқанов көшесі, № 223 «Б».